

DRUŽINSKI TEDNIK

Leto XIII.

V Ljubljani 10. julija 1941-XIX.

Štev. 28. (612)

Danes:

Italijanščina za Slovence

(Gl. str. 9.)

Kakor se daruje,
tako se vračuje.

Slovenski rek

»DRUŽINSKI TEDNIK«

Izhaja ob četrtkih. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Miklošičeva 14/III. Poštni predal št. 345. Telefon št. 33-32. — Račun poštne hranilnice v Ljubljani št. 15.393. — Rokopisov ne vračamo, nefrankiranih dopisov ne sprejemamo. Za odgovor je treba priložiti 2 liri v znakah.

NAROČNINA

1/4 leta 8 lir, 1/2 leta 16 lir, vse leto 32 lir. V tujini 64 lir na leto. — Naročnino je treba plačati vnaprej.

CENE OGLASOV

V tekstnem delu: enostolpčna petitna vrsta ali njen prostor (višina 3 mm in širina 55 mm) 2,70 lire; v oglašnem delu 1,70 lire. V dvobarnem tisku cene po dogovoru. — Notice: beseda 0,80 lire. Mali oglasi: beseda 0,40 lire. Oglasni davek povsod se posebej. Pri večkratnem naročilu popust.

Visoki obisk na magistratu

Eksc. Visoki Komisar na seji mestnega sveta ljubljanskega

Vzpodbudne besede Vis. Komisarja Eksc. Graziolija

V četrtek 3. julija popoldne se je vršila seja mestnega sveta ljubljanskega. Ker je svoj obisk najavil tudi Vis. Komisar Emilio Grazioli, so vhodno stopnišče okrasili z zelenjem, sejno dvorano pa s cvetjem in sliko Vel. Kralja in Cesarja. Občinski svetniki so se seje udeležili v polnem številu. Visokega Komisarja je pred vhomom v magistratno poslopje pričakoval župan dr. Adlešič z občinskima svetnikoma dr. Azmanom in prof. Dermastio. Navzočno je bilo tudi zastopstvo uradnikov. Visokega Komisarja so spremljali major Kr. Karabinerjev Caspallero, osebni tajnik Vis. Komisarja g. Rufini in comm. Tigoli. Župan je Vis. Komisarju izrekel dobrodošlico, nato ga pa povedel v dvorano, kjer so ga zbrani svetniki pozdravili z rimskim pozdravom.

Ljubljanski župan dr. Adlešič je nato Vis. Komisarja pozdravil z govorom.

Županov govor

Vaša Ekscelence!

V izredno čast mi je, da morem Vašo Ekscelenco tudi s tega mesta pozdraviti v vsi prisrčnosti in imenu mestnega sveta ljubljanskega, ker ste nas blagovolili počastiti pri prvi redni seji, odkar je Ljubljana s pokrajino v okviru Kraljevine Italije.

In v tem slovesnem trenutku se nam pogled sam obrača na 11. april, ko so Italijanske oborožene sile v Ljubljano, kakaj z njihovi mi niso prišle v naše mesto vojne grozote, temveč red in mir. Zato tudi v tej častitljivi dvorani v imenu predstavništva našega mesta izrekam italijanski vojski za vse izkaze njenih viteških vrtil najtoplejšo hvaležnost mesta Ljubljane.

Za vojaškimi oblastmi je pa Vaša Ekscelence prevzela v svoje vešče roke civilno upravo. Prve besede, ko sem Vam izročal v varstvo našo belo Ljubljano, so bile: »Kako je s prehrano prebivalstva?« Te besede so nam bile jamstvo za prav očetovsko skrb Vaše Ekscelence za naše prebivalstvo in razveseljiv dokaz, da je Kraljevina Italija poslala v Ljubljano vrednega predstavnika visoke srčne kulture italijanskega naroda.

Pod Vašim vodstvom je Ljubljana zopet takoj začela: odprle so se zopet vse šole in začele poslovati vse dobrotelne in gospodarske ustanove.

Po Vašem prizadevanju je Duce naklonil naši pokrajini kredit 150 milijonov Lir za javna dela in s tem preprečil grozečo brezposelnost ter delavskim slojem priskrbel primeren zaslužek. Za manj premožne sloje bo zidanih 150 delavskih hiš in po prizadevanju Vaše Ekscelence se nam obeta uresničenje naših starih želja, da se ljubljanski grad spremeni v Akropolo vse ljubljanske pokrajine. Z živilskimi kartami ste uvedli red v prehrani ljubljanskega prebivalstva in omogočili res pravično razdelitev živil. Naše kulturne ustanove so bile deležne najvišjega priznanja z Ducejevim darilom 600.000 Lir. Ljubljanski velesejem ste z visoko podporo zopet dvignili, da bo začelo zopet cveteti gospodarsko stanje naše pokrajine.

Dobrohotnost Vaše Ekscelence je pa dosegla največji uspeh dne 3. maja z razglasitvijo Kraljevega ukaza o ustanovitvi ljubljanske pokrajine in njenega statuta, ki slovenskemu narodu zagotavlja vse njegove etične značilnosti in zdrav napredek.

Dne 5. majnika pa ste, Ekscelence, izkazali slovenskim županom posebno zaupanje, da ste nje ter mestne in občinske svete povabili k nadaljnjemu sodelovanju pri upravi naše pokrajine ter tako tudi naši občini ohranili samoupravo. Dali ste mestnemu svetu ljubljanskemu tudi možnost, da smo

stopili v stik z zastopstvom mesta Trsta ter obnovili stoletne kulturne in gospodarske zveze s tem za nas tako važnim izhodiščem na Jadrano. Znali ste tudi zainteresirati za Ljubljano in njene probleme najvplivnejše osebnosti visoke Fašistične vlade, kar nam najbolj potrjuje visoki obiski gospodov ministrov in drugih dostojanstvenikov v zadnjem času.

S katerega koli vidika motrimo dosedanje delovanje Vaše Ekscelence, vidimo, da je bilo za naše mesto v vsakem pogledu uspešno in blagodejno, tako da se moramo smatrati srečne, da je Duce v teh težkih časih postavil na to mesto dostojanstvenika, ki kaže toliko dobrohotnega razumevanja in skrbne ljubeznivosti za potrebe našega prebivalstva.

Za vse te dokaze resnih prizadevanj za napredek Ljubljane in njene pokrajine ter za blaginjo njene prebivalstva, zlasti pa za izredno zaupanje in častno vabilo, naj mestni svet ostane pri svojem delu, mi narekujejo soglasna čustva mestnega sveta ljubljanskega, da v tej dvorani izrazim v imenu ljubljanskega prebivalstva prisrčno zahvalo Vaši Ekscelenci s ponovno obljubo, da si bo predstavništvo mesta Ljubljane z vsemi svojimi močmi prizadevalo izkazati se vrednega tega zaupanja s popolno lojalnostjo ter z vestnim in požrtvovalnim delom za blaginjo prebivalstva v smislu zakonov, ukazov in navodil.

Svetniki so z odobravanjem in ploskanjem sprejeli županove besede. Nato je spregovoril Vis. Komisar Eksc. Grazioli.

Besede Vis. Komisarja

Eksc. Visoki Komisar se je najprej zahvalil za povabilo in za pozdrav ob tem svojem drugem obisku na ljubljanski mestni občini. Današnji obisk je značilen zlasti zato, ker naj občinski svet tolmači mešanom, katere zastopa, besede Visokega Komisarja, hkrati pa pomeni posebno zaupanje do g. župana. Visoki Komisar je nato pripomnil, da vlada danes tu red in mir. Ni to samo zasluga vojaških oblast, temveč tudi inteligentnih in dobrohotnih prebivalcev, zlasti pa zasluga osebnosti, ki so stopile v stik z italijanskimi oblastmi. Vse te osebe in predvsem g. župan imajo pravico, da jim je ljubljansko prebivalstvo hvaležno za to sodelovanje, ki je ljubljancem samo v korist. Visoki Komisar je nato omenil, da se je župan v svojem nagovoru spomnil vseh dobrot, ki jih je oblast izkazala od prevzema mesta in te pokrajine. Dal je zagotovilo, da se bodo navodila in naredbe Duceja, ki ga tu zastopa, izpolnile stoddostno. Ta zagotovila bodo stoddostno držala, seveda pod pogoji, če bo v enaki meri tudi s strani ljudstva izkazana lojalnost in sodelovanje. Pripomnil je, da se ne sme ta lojalnost in dobrohotnost oblasti tolmačiti kot slabost. Ljudje, ki s tem računajo, se bodo lahko prepričali o nasprotnem. Visoki Komisar je nato povabil k sodelovanju ne samo oblasti in uradništvo, ampak prav vse prebivalstvo.

Eksc. Visoki Komisar se je nato spomnil potovanja, ki ga je napravil pred nedavnim po Dolenjskem, kjer je stopil v stik z dobrim kmetkim prebivalstvom ljubljanske pokrajine, katero si ne želi drugega kot delo in mir. Izrazil je prepričanje, da so te želje po delu in miru želje večine vsega prebivalstva. Ponovno je dal zagotovilo, da bo vse njegovo delo namenjeno dobroti prebivalstva in zboljšanju gospodarskih razmer ljubljanske pokrajine. Mnogo nalog in vprašanj, ki so težka in znana, še čaka. Vsa bodo cimprej rešena, v kolikor bo prebivalstvo absolutno sodelovalo. Tudi najtežji problemi se dajo rešiti, če je le dobra volja za to. Nazadnje se je Eksc. Visoki Komisar zahvalil g. županu in ga prosil, naj vzame na znanje njegova osebna voščila v prid ljubljanskemu prebivalstvu. Hkrati naj velja njegov pozdrav vsem občanom in vsemu prebivalstvu, ki mu je od srca naklonjen. Naj bo bodočnost mirna in naj prebivalstvo uživa v svojem delu zadovoljstvo v letih, ki pridejo.

Mestni svetniki so z navdušenjem sprejeli besede Vis. Komisarja in njegove želje. Eksc. Visoki Komisar je nato izjavil, da poklanja 200.000 lir mestni občini za zaposlitev brezposelnih. To vest je mestni svet sprejel z velikim veseljem. Vis. Komisar je nato s spremstvom odšel iz dvorane.

Po odhodu Vis. Komisarja se je nadaljevala seja mestnega sveta. Župan je najprej omenil, da je bila zadnja seja mestnega sveta 5. marca. Od takrat se je pa zgodilo marsikaj usodnega in odločilnega. Odtlej so se razmere že toliko ustale, da se lahko mirno posvetimo sednjemu delu.

Župan je z veseljem ugotovil, da so se skoraj vsi mestni uslužbenci vrnili iz vojske. Spomnil se je pa nekaterih pokojnikov, ki so preminili od zadnje seje.

Nato je podal poročilo finančnega odbora prof. Dermastia, ki je poročal o posameznih postavkah in ugotovil, da je bil mestni proračun za leto 1941. potrjen in se je zahvalil vsem, ki so pri njem sodelovali. Nato so podali še poročila s svojih področij: z gradbenega prof. dr. Stele, poročilo trošarinškega odbora prof. Dermastia, za personalni pravni odbor pa ravatelj Novak.

Nato je bila javna seja zaključena, nadaljevala se je pa tajna seja mestnega sveta, ki je obravnavala personalne zadeve mestnih uslužbencev.

Tretja seja sosveta ljubljanske pokrajine

Poročilo Vis. Komisarja Eksc. Graziolija o perečih problemih

Visoki Komisar Eksc. Emilio Grazioli je poročal o ukrepih uradov Visokega Komisarjata za zagotovitev tako potrebne hrane kakor je mleko. Sporočil je, kako je določil cene, uredil dobavo in razdelitev mleka. Proučil so vse različne postopke in ukrenili najboljše. S temi ukrepi je dobava mleka v Ljubljani zagotovljena, in sicer

po najnižji ceni, ki jo dovoljujejo sedanje razmere.

Visoki Komisar je dal nato v razpravo vprašanje o povišanju plač in sporočil sosvetu predloge delodajalcev in delojemalcev. Zastopniki delavstva so izrazili važne predloge in podatke, ki so jih dobili od svojih organizacij. Visoki Komisar je zagotovil, da posveča posebno pozornost moralnim in gmočnim vprašanjem, ki se tičejo delavstva.

Visoki Komisar je govoril tudi o položaju obrtništva in je zagotovil zastopniku obrtnikov, da bodo obrtniška vprašanja posebej proučena in da bodo vpoštrevane njih potrebe. Zastopnik industrijskega delavstva je predložil vrsto vprašanj s svojega področja. Vis. Komisar je zagotovil, da bodo njihovi prejemki povišani. Nato je govoril o svojem obisku na Dolenjskem in poudaril, da se je na tem svojem obisku prepričal o lojalnosti in delavnosti dolenjskega ljudstva. Proučil je tudi položaj mesta in sporočil sosvetu natančna navodila, ki strogo upoštevajo njegove pravice, ki jih daje Duce, vendar se pa te pravice ne bodo smele nikjer prekoračiti in napačno razlagati.

Med sejo se je oglasilo k debati nekaj sosvetnikov, ter dr. Moserl za preskrbo in odvetnik Zennaro za zakonodajna vprašanja.

Naredbe Visokega Komisarja

Maksimalen cenik št. 2

veljaven od 8. julija 1941-XIX

Visoki Komisar za ljubljansko pokrajino je na podlagi naredbe št. 17 z dne 9. maja 1941-XIX določil naslednje maksimalne cene za prodajo na debelo in na drobno za spodaj navedeno blago:

a) Na drobno:

1. Kruh, testenine, moka, riž, fižol itd.: kruh iz enotne moke: v kosih do 100 gr kg L 2,20, v kosih od 100 do 200 gr 2,05, v kosih od 200 do 500 gr 2,0, v kosih od 500 do 1000 gr 1,90. — Navadne testenine iz bele moke kg L 6,65. — Pšenična moka (običajne vrste): Ia ničlarica kg 3,60, IIa enotna 2,10. — Koruzna moka: fina kg 1,65, zdrob 1,75. — Riž kg 3,70. — Fižol: nizke vrste Ia kg 3,60, nizke vrste IIa 3,25, visoke vrste (preklare) 3,80. — Krompir (vrste Oneida) 0,95.

2. Olje, maslo, mast, slanina: jedilno olje liter L 9,60, čajno maslo kg L 22,80, navadno maslo kg 20,50, slanina sveža kg 11,80, soljena 12,80, prekajena 15,20, mast II 15,20.

3. Mleko, sir, jajca: mleko liter L 1,60, sir ementalce kg L 17,85, sir trapist kg 16,70, jajca nad 58 gr komad 0,75, jajca pod 58 gr komad 0,65.

4. Sladkor, kavni nadomestki: sipa kg L 7,05, kocke 7,80, cikorijska 10,75, figova kava 11,10, žitna kava sladna (ala Kneipp) 8,60, ržena kava

v orig. zavitkih 8,45, ječmenova kava v orig. zavitkih 6,85, ječmenova kava prosta 5,40.

5. Šunka, salame in klobase: prekajena šunka kg L 15,20, kuhana šunka 28,50, hrenovce 13,70, safalada 12,10, šunkarica 15,20, letna klobasa 13,30, lovske klobase 9,10, kranjske klobase 18,25.

6. Sveže meso: a) volovsko prednji del kilogram L 7,60, zadnji del 8,35, krave prednji del 6,45, zadnji del 7,20; goveje drobovje: jezik kilogram L 9,10, pljuča 3,05, sree 6,85, jetra 6,85, vranica 6,85, ledvice 7,60, vampi 3,80, glava 3,05, možgani 7,60; b) telečje meso prednji del kg L 8,35, zadnji del 9,50; telečje drobovje: jetra 9,90, pljuča in sree 6,85, možgani po kosu 3,80, priželje kg 9,90, jezik 8,35. — Pri prodaji mesa brez kosti je dovoljeno zvišanje cene do največ 25%. Priklada drobovja in kosti ne sme presegati 20% teže. — c) Kostrunovina kg L 7,20; d) svinjina: prednji del kg L 10,65, zadnji del 11,80, salo 12,55. — Pri prodaji mesa brez kosti je dovoljeno zvišanje cene do največ 25%.

7. Kurivo in milo: Premog Krajina: kosovec 100 kg L 19,40, kockovec 100 kg 18,60. — Premog Kočevje: kosovec 100 kg L 13,70, kockovec 100 kg 12,55. — Drva: mehka za prostorni meter L 41,80, mehka v kolobarjih po 18 kg L 4,45. — Drva trda: I. vrste za prostorni meter L 88,15, II. vrste za prostorni meter L 84,35, III. vrste za prostorni meter L 76,75. Cene za drva veljajo za razžagana, postavljena na dom kupca. — Bukovo ogelje kg L 1, milo: enoten tip s 50% masne kisline kg L 9,80, s 40% masne kisline kg L 8,45.

b) Na debelo:

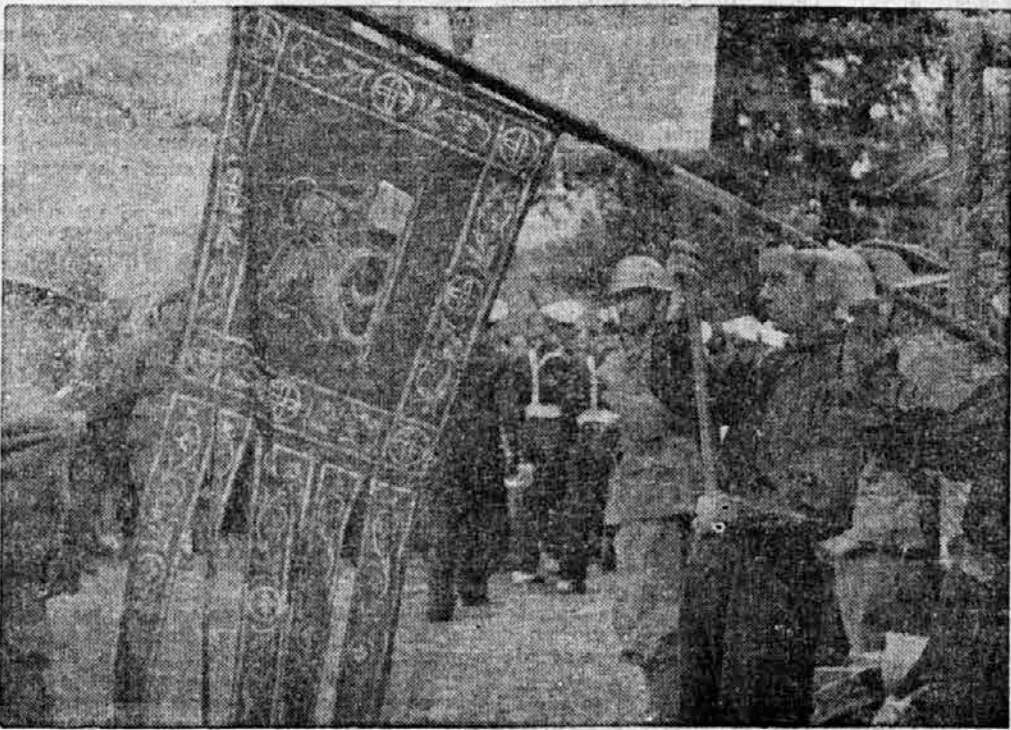
1. Testenine, moka, riž, fižol itd. Navadne testenine iz bele moke 100 kg 581,40 lir, pšenična moka (običajne vrste): Ia (ničlarica) 323 lir, IIa (enotna) 190 lir, koruzna moka: fina 148 lir, zdrob 156 lir; fižol: nizke vrste Ia 323 lire, nizke vrste IIa 285 lir, visoke vrste (preklare) 342 lir; krompir (vrste Oneida) 76 lir.

2. Olje, maslo, mast in slanina: jedilno olje 100 kg 839,50 lir, slanina osoljena 1132,40 lir, mast Ia 1330 lir.

3. Sir: ementalce 100 kg 1444 lir, trapist 1368 lir 100 kg.

4. Sladkor, kavni nadomestki: sipa 100kg 632,70 lir, kocke 699,20 lir. Cena za proizvajaleca: cikorijska kg 8,15 lir, figova kava 9 lir, žitna kava sladna (ala Kneipp) 7 lir, ržena kava v orig. zavitkih 6,90 lir, ječmenova kava v orig. zavitkih 5,60 lir, ječmenova kava prosta 4,40 lir. Cena za veletrgovca: cikorijska kg 9 lir, figova kava 9,65, žitna kava sladna (ala Kneipp) 7,50 lir, ržena kava v orig. zavitkih 7,35 lir, ječmenova kava v orig. zavitkih 6 lir, ječmenova kava prosta 4,70 lir.

Nadaljevanje na 2. strani

La consegna del Gonfalone di S. Marco al Comune di Veglia in Dalmazia. — Izročitev prapora sv. Marka občini Krk v Dalmaciji.

Visoki Komisar Emilio Grazioli je sprejel predstavnika Fašistovske zveze trgovskih uslužbencev, narodnega svetnika Paladina, in narodnega svetnika Vagliana od tržaške podružnice te zveze. Imela sta z njim dolg in pristran razgovor, ki se je nanašal na organizacijo delavstva v Ljubljanski pokrajini.

Vis. Komisar Emilio Grazioli je sprejel predstavnika Finančnega ministrstva in Italijanske državne banke, ki so sodelovali pri zamenjavi dinarjev v lire v Ljubljanski pokrajini. Visoki Komisar je omenil hitrost in red pri zamenjavi in se je vsem navzočim toplo zahvalil za njihovo delo. Pohvalil je tudi varnostne organe, ki so skrbeli za red. Sprejem so zaključili z vdanostnimi pozdravi Kralju in Cesarju ter Duceju.

Visoki Komisar Emilio Grazioli je predsedoval sestanku, na katerem so razpravljali o nalogah in ureditvi ljubljanskega velesejma. Udeležili so se ga ljubljanski župan dr. Adlešič, predsednik in voditelj velesejma, ki so poročali o načrtih letošnjega velesejma. Prikazal naj bi produkcijsko moč Ljubljanske pokrajine glede na produkcijsko moč Kraljevine in dežel, na katere mej. Hkrati bo postal Ljubljanski velesejem središče propagande za narodno in tujo industrijo in trgovino. Visoki Komisar je vsa poročila preučil in je dal natančne smernice o organizaciji velesejma, nazadnje je pa izročil 300.000 lir za dograditev novih paviljonov.

Italijansko-nemški trgovinski sporazum so sklenili v Berlinu. Gospodarska pogajanja so se nanašala na gospodarsko sodelovanje med obema državama med vojno. Razpravljali so tudi o vseh spremembah, ki so se pojavile v vzhodni Evropi in ki se nanašajo na gospodarske interese obeh držav. Novi sporazum se nanaša tudi na nove pokrajine, ki so jih vključili v novi italijansko-nemški klirinški plačilni promet.

Trgovinski sporazum sta sklenili med seboj Italija in Hrvaška za tri mesece, in sicer od začetka julija do konca septembra za blagovno izmenjavo v višini 200 milijonov lir ali 526 milijonov kun. Sporazum podrobnje obravnava vsa medsebojna vprašanja glede trgovinskega, carinskega in železniškega prometa in medsebojne obveznosti in pravice v Dalmaciji, vprašanje denarnih in zavarovalnih zavodov in obmejnega prometa. Pogajanja so se ves čas vršila v duhu prijateljstva med obema državama.

Samo eno vrsto testenin smejo izdelovati tovarne po določili italijanskega ministrstva za prehrano. Prav tako je prepovedano prodajati sveže močnate jedi.

231 milijonov lir bodo stala delavska stanovanja, ki jih bodo sezidali v Rimu pod vodstvom Ministra javnih del. V načrtu imajo 7.500 delavskih stanovanj, denar za zidavo je pa že preskrbljen.

50 kilometrov dolgo tirensko cesto bodo zgradili od Genove do Savoje. Nova avtomobilska cesta bo držala nedealeč od obale in bo na vsej progah nudila krasne razglede na morje. Stala bo 600 milijonov lir.

V ljubljanski Zvezdi bodo spet postavili starinski vodnjak, ki so ga spomladaj skupaj s kostanji odstranili. Vodnjak so popravili, obnovili in okrasili s posebnostmi baročnega sloga. Vodnjak bo v nekaj dneh zgolovljen in ga bodo ljudje lahko uporabljali.

V Italiji so povečali industrijo konzerv, ki naj bi s svojo redilnostjo nadomestila tiste surovine, ki jih v zadnjih časih ni mogoče dobiti. Povečali so zlasti izdelovanje konzerv povrtnine in raznih vrst sadja v obliki sadežev, sirupa ali marmelade. Zlasti so povečali konzerviranje paradižnikov.

Italijanski kulturni inštitut v Ljubljani bo začel s 15. julijem nov poletni tečaj italijanskega jezika. Prijave za ta tečaj se sprejemajo v inštitutu (Napoleonov trg 6/1) do 15. t. m.

Obsežna javna dela se vršijo na Dolenskem, zlasti pa v novomeškem mestnem okraju. Popravljajo ceste, pokrajinske, občinske in vozne poti. V ta namen je na razpolago kredit z nameno, da se ceste razširijo, popravijo ovinki; itd. Pri delih so zaposleni po večini najsiromašnejši domačini in begunci, ki zaslužijo po 23 lir na dan za deseterurno delo. Zdej popravljajo cesto pri Tihoboju v občini Mirna, cesto Žužemberg-Sela pri Šumberku-Radohova vas. Pri teh delih je zaposlenih tudi 25 dijakov, ki bodo imeli poleg mezd še brezplačno hrano in stanovanje. V kratkem bodo začeli popravljati tudi cesto pri Črmošnjicah, kjer bodo zgradili nov betonski most.

Obratovati je začel Otočec, tretji največji rudnik v Ljubljanski pokrajini. Zed pred pričetkom vojne so v tem rudniku, ki leži v bližini gradu Otočca pri Novem mestu, izkopali okrog 100 vagonov premoga. Zdej sta pripela v Novo mesto inž. Rudolf in Zidanšek, najela sta pisarniške prostore in uredila vse potrebno, da se delo v rudniku nadaljuje. Prav tako sta odredila tudi, da se zgradi zelo potrebna cesta od rudnika do Rateza, dolga tri kilometre, oddaljeno se bo promet lahko vršil po državni cesti do železniške postaje v Kandiji.

Uradni cenik maksimalnih cen v Ljubljani je izdalo tržno nadzorstvo v Ljubljani za vse vrste živil. Kilo govejega mesa stane 8.36 lir, telečjega mesa prve vrste 9.50 lir, svinjskega mesa prve vrste 11.78 lir. Mast sme stati največ 14.06 lir. Mleko stane liter 1.33 lir, surovo maslo kilo 20.52 lir, beli kristalni sladkor stane kilo 7.03 lire, sladkor v kockah pa 7.80 lire. Pšenična moka 3.60 lire, mešana moka 2.10 lire, liter namiznega olja 9.60 lire. Zelenjava se je precej pocenila. Solata sme stati največ 1.10, radič po 3.50 lire, kumare 5 lir, špinača 3, novi krompir 2.50, stari krompir pa 0.90 lire.

Združenje trgovcev v Ljubljani je pozvalo vse trgovce spiceriste, detaliste in gostiste, da prijavijo svoje zaloge mestnemu prehranjevalnemu uradu v Ljubljani.

2000 obedov in večerij skuhaajo vsak dan v ljubljanskem Delavskem domu, kjer je zadnje čase toliko prometa, kakor še nikoli. Pred vojno so v Delavskem domu kuhali povprečno 500 kosile in večerij na dan, maja meseca so se pa gostje pomnožili, tako da so morali skuhati na dan 900 obedov in večerij. Meseca julija je kuhinja Delavskega doma dosegla svoj rekord; dnevno namreč v njej obeduje in večerja kar 2000 ljudi.

Gostovanje Kr. Rimske Opere v Ljubljani. Člani Rimske Opere, ki so pred dnevi z velikim uspehom gostovali v Zagrebu, so v torek ob pol štiri popoldan prispeli v Ljubljano. Na ljubljanski postaji jih je pričakovala velika množica ljudi, pozdravili so jih pa tudi Viceprefekt dr. Bissista, ljubljanski župan dr. Adlešič, upravnik gledališča Oton Zupančič, ravnatelj opere dr. Vilko Ukmar, ravnatelj drame Golja in mnogo drugih gledaliških članov.

Solisti Kraljeve Opere iz Rima bodo priredili v četrtek ob 17. uri svoj veliki koncert na Kongresnem trgu, kjer so že postavili zvočnike in ojačevalce. Vstopnice za ta koncert se prodajajo še danes v četrtek ob 8. do 12. ure in od 14. do 16. popoldan pri blagajni kino Matice. Takoj po 16. uri bosta dve blagajni tudi na Kongresnem trgu. Ena pri lekarni Bahovec, druga pred Novo Založbo. Za ta koncert prodajajo bele in zelene vstopnice. Bele vstopnice veljajo tudi za primer slabega vremena, ko bo koncert v uniojski dvorani, in imajo pod veliko številko sedeža na prostem, pripisano še malo številko, ki velja za sedeže v uniojski dvorani. Posetniki bele vstopnice imajo torej v vsakem primeru zagotovljen sedež. Zelene vstopnice veljajo pa samo za koncert na prostem, v nasprotnem primeru bo pa Matična knjigarna njihovim lastnikom denar povrnila. Sedeži na Kongresnem trgu so razdeljeni tako, da ustrezajo sedežem v sredini sedežem od 1-15 v Unionu in so po 15 lir. Sedeži proti kavarni Zvezdi pa ustrezajo uniojskim sedežem od 16-30 vrste in so po 10 lir. Stojišče bo pa na Kongresnem trgu dovolj po 3 lire.

Vpisovanje v pripravljalni tečaj za ponavljalne izpite, ki ga tudi letos prireja Društvo profsorskih kandidatov, se vrši v četrtek 10. t. m. od 8. do 12. ure na I. drži, realni gimnaziji v Vegovi ulici; enako vse naslednje dni do vključno nedelje. — Učnina zmerana, za revnejše popust. — Starše ponovno opozarjamo na prodoren uspeh naših tečajev: od 98 kandidatov, ki smo jih lani v tečaju pripravili za ponavljalni izpit, jih je izpit položilo 97!

Trošarino za južno sadje so znižali od 3 din na 1.50 din na prošnjo Trgovinske in industrijske zbornice v Ljubljani.

Mestni preskrbovalni urad obvešča vse peke in trgovce, da bo razdeljeval moko v II. nadstropju Mestnega doma, in sicer: o ponedeljkih, središč in petkih bodo dobivali moko peki, ob torkih trgovci z imeni od črke A do K, ob četrtkih trgovci od L-P, ob sobotah pa trgovci od začetne črke R do Z. Moko bodo razdeljevali od 7.30 do 11 dopoldne.

Čez Rakitno v Iško. V nedeljo dne 13. t. m. povede Slovensko planinsko društvo planince čez Rakitno v Iško. Z vlakom ob 6.20 krenemo iz Ljubljane v Borovnico. Oddol držijo pot skozi prijazno vas Sabočevce ter mimo naselja Novaki na Rakitno (789 m). Ta kraj leži na manjši gorski planoti za južnim hrbtom Krma med Iško in borovniško Dražico. Obdajajo ga vrhovi Krimšek 933, Smrekovec 950 m, Zupanov vrh 1000 m in Novaška gora z Zobom 999 m. Rakitna je znana zaradi svojega ugodnega podnebja. Od Rakitne dalje drži pot proti naselju Ustje s pogledom na Javorniki, Slivnico, Kočevski Rog in Kravovo peč. Z ustja 766 m drži »kozina« (kozja pot) strmo proti potoku Zali, ki se steka v Vrbi v bistro Iško. Divje oblikovane skale ob tej poti imajo v ljudski govorici določena imena, n. pr. skalni mož, volti kamen itd. Pot drži dalje ob desnem bregu Iške do Grabljice, kjer je prehod k zavetišču SPD v Iški. Ob 18. uri odpelje avtobus od »Sale« v Iški izletnike nazaj v Ljubljano. Prijave za izlet sprejema društvena pisarna SPD najkasneje do sobote opoldne.

Državni zavod za izdelovanje zdravil se ustanovil na Hrvaškem. Tovarna »Pliba«, ki je že doslej v Zagre-

bu izdelovala zdravila, se bo prekrstila v »Pliva« in postala samostojno državno podjetje pod nadzorstvom zdravstvenega ministra.

Cigane so pričeli popisovati v Čupriji. Poleg domačih ciganov je namreč živelo v mestu tudi okrog 300 ruskih ciganov, ki so zdaj odšli v Beograd. V Čupriji je ostalo samo 200 domačih ciganov.

Na otok Pag bodo preselili velik del zagrebških Židov, kjer bodo zaposleni pri javnih delih.

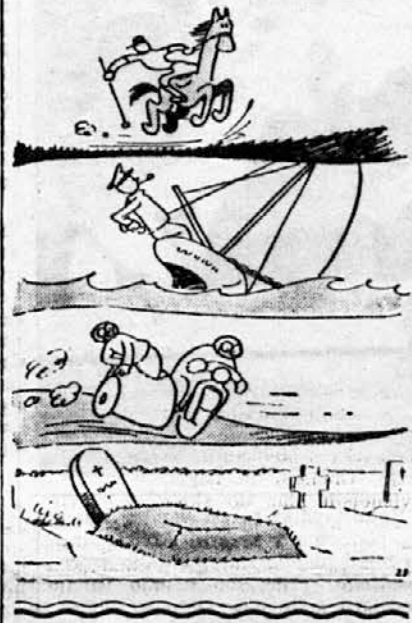
Na Hrvaškem primanjkuje kruha in morajo peki peči enoten kruh v predpisanih hlebčkih po 80, 40 in 20 dek. Enotno moko mešajo takole: 55% pšenične moke, 35% koruzne in 10% ržene moke. Hlebček po 80 dek velja 4.50 din.

Zetev pšenice se je že pričela v nekaterih krajih Hrvaške, zlasti pa v okolici Bjeline, kjer so kmetje posejali tako imenovano ankarsko žito, za katerega so pred petimi leti dobili seme iz Turčije. Ta pšenica je prav dobro obrodila.

40 milijonov dinarjev posojila bo dobilo Sarajevo za ureditev občinskih financ. Zagrebška občina je doslej dobila od Hrvaške državne banke posojilo 230 milijonov din.

Beograjski župan je postal dr. Miroslav Stojadinović, dosedanjí predsednik beograjske občine Dragomir Jova-

VSATK TEDEN DRUGA

novi se bo pa kot upravnik mesta Beograda posvetil vprašanju reorganizacije beograjske policije.

Odpravnino bodo dobili vsi bivši častniki na Hrvaškem, če stopijo v hrvaško vojsko in zapuste dozdandjo službo. Ta predlog je izdal gospodarski inšpektorat hrvaškega ministrstva.

50 novih delavskih stanovanj bodo zgradili v Karlovcu. Ta stanovanja bodo stala 7 milijonov dinarjev.

Hrvaški gospodarstveniki so se sestali na seji zagrebške Trgovske zbornice in so ugotovili, da znašajo terjatve hrvaških gospodarstvenikov, ki so nastale zaradi dobav državnim podjetjem in drugim podjetjem zunaj sedanje Hrvaške okrog milijarde dinarjev. Umoževanje pa še niso terjatve bank. Da bi ugotovili vse terjatve, so pozvali upnike, naj prijavijo svoje terjatve do 15. julija.

Spodnje Stajersko so upravno razdelili na podeželsko in mestna okrožja. Za vsako podeželsko okrožje bodo imenovali posebnega političnega komisarja. Mesti Ptuj in Celje, ki sta bili doslej avtonomni, bosta odslej sedeži ptujskega oziroma celjskega podeželskega okrožja. Mariborsko mestno

Natečaj za lepak Ljubljanskega velesejma

Tiskovni urad Visokega Komisarata za Ljubljanski pokrajino poroča:

Po odredbi Visokega Komisarata je med slovenskimi umetniki razpisan natečaj za reklamni lepak Ljubljanskega velesejma v letu 1941-XIX.

Lepak naj bi učinkovito in v barvah pokazal gospodarski pomen nove italijanske pokrajine in njegove proizvodne možnosti. Na lepaku mora biti napis »Ljubljanski velesejem 4-13 oktobra XIX«, ki mora biti zelo viden. Umetnik, ki ga bo izbrala žirija, bo dostavil naslednji napis: Fiera di Lubiana, Ljubljanski Velesejem 4-13 oktobra XIX.

Tekmovalci morajo izročiti skice s psevdonimom najkasneje do 25. julija ravnateljstvu Ljubljanskega velesejma. Istočasno morajo izročiti v zaprti kuverti svoje pravo ime in natančen naslov. Na kuverti sme biti samo psevdonim.

Ziriji bo predsedoval Visoki Komisar. Nagrade so določene takole: prva nagrada L 3000, druga 1000, tretja 500 in četrta 500. Nagradjeni lepaki ostanejo last Ljubljanskega velesejma.

okrožje sega zdaj od Pohorja in Hoč do Limbuša, Brestenice in Počehove in šteje 70.000 prebivalcev.

Hrvaška je dobila nove ministre, in sicer so postali: dr. Vladimir Košak, finančni minister, inž. Hilmija Beslagić, minister za promet in javna dela, dr. Marijan Sisimić, minister za trgovino in industrijo, dr. Lovro Susić, minister za korporacije, dr. Domagoj, minister za poljedelstvo. Nekatera ministrstva so dobila tudi nove podtajnike. Ta ministrstva doslej namreč še niso imela svojih ministrov.

Konferenca hrvaških škofov je bila pretekli teden v Zagrebu. Na povabilo predsednika škofovskih konferenc zagrebškega nadškofa dr. Stepina so se zbrali na konferenci vsi hrvaški škofje, tudi tisti, ki spadajo zdaj pod Italijo. Na konferenci so razpravljali o vseh cerkveno-političnih vprašanjih.

Hrvaški poslanik pri slovaški vladi je postal dr. Dragutin Totha.

Obširno pogodbo o medsebojni izmenjavi blaga je sklenila hrvaška direkcija za zunanjo trgovino z Madžarsko. Hrvaška bo uvozila iz Madžarske nekaj sto vagonov pšenice in moke, v zameno bo pa v Madžarsko uvozila les in nekatere druge predmete.

V Zagrebu so ustanovili vrhovno železniško upravo z osmimi oddelki. Železniški ravnateljstvi bosta pa v Zagrebu in Sarajevu. V okviru teh dveh ravnateljstev bo šest kontrol: Zagreb, Karlovac, Split, Koprivnica, Osijek in Vinkovci. Za gradnjo prog je ustanovljen še poseben posvetovalni odbor iz železničarskih strokovnjakov.

V Zagrebu je izšla prva nemška števila tednika »Neue Ordnung« v uredništvu dr. Teodorja Uzorina. Tednik je pisan v nemškem jeziku. Za prvo številko je napisal uvodnik dr. Ante Pavelić, minister zunanjih zadev dr. Lorković pa članek pod naslovom »Proti kapitalizmu in boljševizmu«.

Poseben urad za kontrolo cen je pričel poslovati pri srbskem trgovinskem ministertvu v Beogradu. Nadzorstvo nad tem uradom so poverili g. Fischerju, bivšemu vodji urada za kontrolo cen na Koroškem. Novi urad je določil ceno poedinim živilom, in sicer: kila koruzne moke sme stati 3.50 din, cena koruznemu kruhu je pa največ 5 din. V zadnjem času je cena koruznemu kruhu v Beogradu narasla že na 8 din. Urad je določil tudi cene mesu in mesnim izdelkom. Za kršitelje predpisov o maksimalnih cenah so določili zelo stroge kazni.

Ukinili so trošarinsko mejo med Zemunom in Beogradom na povelje Beckerja, nemškega vojaškega poveljnika v Zemunu. Beograjska mestna občina je umaknila svoje užilinske uradnike s področja Zemuna. Pošiljke živil iz Zemuna v Beograd veljajo kot tranzitno blago, brez trošarine.

Hrvaški motorni šport bo preuredil poverjenik za šport in planinstvo v neodvisni državi Hrvaški. Poverjenik mora storiti vse potrebno, da motorni šport ne bo dostopen samo izbranim, temveč tudi siromašnejšim krogom.

20 do 25 tisoč juter zemlje so posejali hrvaški kmetje s sončnicami, da bodo iz njih pridobivali olje. Za 100 kil zdravega semena sončnice dobe kmetje 350 din. Prav tako si kmetje obetajo obilo žetev bučnega semena, dočim so žetev oljne repice že končali. Kmetje upajo, da bodo iz buč in sončnice pridelali toliko olja, da jim ga ne bo primanjlovalo.

Novi mestni svet iz Nemcev in Hrvatov so sestavili te dni v Zemunu. Predsednik mestnega sveta je Nemeec, podpredsednik pa Hrvat. Skupaj je v svetu 9 Nemcev in 5 Hrvatov. V Zemunu je že prispel oddelke hrvaških orožnikov, ki bodo skupaj z nemško policijo opravljali svojo službo.

»Sokola« so ukinili na Hrvaškem. S posebnim dekretom so ukinili vse kredite v prilog organizacije Sokola, vse nepremičnine in drugo imetje Sokola so pa zaplenili v korist države. Vse tiste, ki so kakor koli sodelovali s Sokolom, bodo smatrale oblasti za sovražnike hrvaške države.

V grško-katoliško veroizpoved so se vrnili prebivalci Kotarja, ki so pod bivšo Jugoslavijo prestopili v pravoslavlje. Zdej so izrazili željo, da prestopijo v svojo prvotno vero. Katoliški vikarijat je prevzel pravoslavno cerkev in jo nanovo posvetil.

»Ustaške vojnice« so ustanovili na Hrvaškem za pouk svojih vojakov. To so vojaške šole, v katerih bodo glavni predmeti: vojaška taktika, utrjevanje, vse vrste bojevanja, vojna psihologija, ideologija ustaškega pokreta in drugo. Učitelji te šole bodo častniki redne hrvaške vojske, prednost imajo pa gospodarski častniki domobranstva bivše avstro-ogrške vojske in redni civilni profesorji.

Za promet s Hrvaško in Madžarsko je ustanovila »Soterna«, velika italijanska družba za kemijo, rudarstvo in stroje, družbo S. A. Carnaro s sedežem na Reki. Svojna glavica te družbe znaša 1 milijon lir, povišali jo pa bodo na 5 milijonov lir.

Madžarska je dobila skoraj vse bivše jugoslovanske tvornice sladkorja, ki so bile po večini v Bački. Tako so zdaj pod Madžarsko tvornice v Novem Vrbasu, v Crvenki in v Starem Sivu, pa tudi tvornica sladkorja v Belju.

Ravnateljstvu za prehrano mora oddati hrvaški kmet velik del pridelane pšenice, rži, ječmena, ovsa, prosa, ajde in koruze. Mlatilnice so započele in smejo kmetje mlatiti samo pod nadzorstvom kontrolnega organa ravnateljstva za prehrano. Prehranjevalni odbor bo pustil za prehrano pridelovalca in njegove družine 20 kil pšenice za osebo, poleg tega obdrži kmet lahko nekaj hrane za prašiče in perutnino, 90 kil semena pa lahko obdrži za posejanje katastrskega orala zemlje.

400.000 kuponov za mast so razdelili v Zagrebu za dobo enega leta, in okrog 1 milijon in pol krušnih nakaznic za tri mesece. Po podatkih pekarn in trgovcev je v Zagrebu 300.000 živežnih prijavnic.

Osebnosti

Poročili so se:

V Ljubljani: g. Anton Harbič in gđc. Ivanka Križajeva; g. Emano Hayne in gđc. Marija Križajeva.

V Vrhpolju pri Vipavi: g. France Kopačin, organist, in gđc. Fani Lavrenčičeva.

V St. Vidu pri Vipavi: g. Anton Trošt in gđc. Marija Troštova.

V St. Petru pri Gorici: g. Milko Černec, posestnik, in gđc. Sava Savljeva.

V Gorici: g. Stefan Kosmač, posestnik, in gđc. Neža Sturmova; g. Anton Potočnik, čevljarški mojster, in gđc. Neža Škvarčeva; g. Franc Knez, posestnik, in gđc. Ana Trebšetova; g. Josip Čubelj in gđc. Marija Marinova.

Bilo srečno!

Umrli so:

V Ljubljani: Franc Drolec, zasebnik; Jakob Porenta; Ignac Krklec, steklarski predelavec; Marija Jurceva; 86-letni Jean Schrey, bivši predsednik Trgovske zbornice; Ivanka Strniševa; Marija Sušteršičeva; dr. Alojzij Zupan, stolni kanonik.

V Gorici: 67letna Marija Kovačičeva, zasebnica; 30letna Draga Zavadlavova; 79letna Marija Branjnikova; 71letna Josipina Doljeva, trgovka; 60letna Frančiška Peršetova, posestnica; 53letni Filip Velikonja; 63letna Marija Žižmondova; 20letni Vincenc Čerin.

V Mariboru: 81letni Peter Srebre, zasebnik; 51letni Simon Veronik, posestnik; 45letni Jakob Šmid; 79letna Marjeta Stambergerja; 62letna Terezija Reiserjeva; 34letna Angela Vigetova, zasebnica; 48letna Cecilija Sauerlova.

Na Igu pri Kočevju: Milan Pavlovec, šolski upravitelj.

V Studencih pri Mariboru: Ivan Wrabl, občinski tajnik.

V Kočevju: Avgust Sauer, župnik. Naše sožalje!

ŠIROM PO SVETU

Mars se približuje zemlji in bo 3. oktobra letošnjega leta samo nekaj več ko 38 milijonov milj oddaljen od zemlje. To bo njegova najmanjša oddaljenost od zemlje v zadnjih petnajstih letih.

Zenske ne smejo več nositi samo hlač, ne dolgih moških in ne kratkih, v Florenci, ker jih je prepovedala Kr. Kvestura. Prekrški bodo strogo kaznovani kolesarjani, ki bi se vozile samo v hlačah, bodo pa vzeli kolesa.

Proizvodnja kadmija v Italiji je zadnja leta zelo poskočila. Zdej pridobi Italija 100 ton te čiste, redke kovine na leto in tako popolnoma krije domačo potrebo, ki znaša približno 80 ton.

Do tal je pogorela največja romunska tovarna čevljev »Fit« v Temišvaru. V tovarni je bilo zaposlenih 400 delavcev.

Turistične urade v Berlinu in Budimpešti namerava odpreti Slovaška.

Bencin smejo uporabljati samo v omejenem obsegu po najnovejši odredbi na španskem. Avtobusna podjetja bodo dobivala bencin proti nakaznicam.

Novo vlakno, tako imenovano volno iz humlja, so pričeli izdelovati nemški tehniki. Izkazalo se je, da je vlakno odpornejše od konoplje, da nima nobenega duha in da se njegovo tkivo ne mečka.

Dve novi vrsti usnja so izdelali v Nemčiji. Prvo usnje je izredno zračno in luknjčavo in skoraj enakovredno navadnemu usnju za podplate, po nezgodljivosti ga pa še prekaša. Drugo umetno usnje, imenovano vinilit, je pa neuporabno za vodo, se ne maže in je prav tako nezgodljivo.

Hud vročinski val je preplaval Dansko. V Kjopenhavnu so imeli že več smrtnih primerov zaradi sončarice.

Ob reki Gangi je divjal te dni hredno hud orkan. Opustošil je več tamšnjih naselbin in terjaj pet tisoč človeških življenj.

Prostovoljna ženska delovna taborišča so uredili na Norveškem. Samo v glavnem mestu Osloju se je prijavilo okrog 1000 deklet.

15.460.000 podeželskih cest je na vsem svetu, tako so izračunali natančni statistiki. Po dolžini cest je na prvem mestu Amerika s 6.400.000 km, na zadnjem pa Afrika s 660.000 km.

Industrijsko razstavo so te dni odprli v Parizu. Odprli so jo nemški tovarnarji, vendar ne z namenom, da bi iskali kupec, pač pa prodajalec. Dolej je imela razstava že 20.000 obiskovalcev.

Zetev v Ukrajini se je pred kratkim pričela. Kakor trdijo poročila, se obeta izredno dober pridelek.

Essen, mesto premoga in železa, je praznovalo pred kratkim dvestoletnico svojega obstoja.

Iz živalskega sveta

Življenje kenguruja v ujetništvu

Iz dnevnika berlinskega živalskega paznika

6. maja tega leta so v berlinskem živalskem vrtu napravili edinstven poskus: ga od malega in paznik Georg Pechler sam mu je iz stekleničke vlival življenjsko hrano, tako da je dočel. Paznik je te svoje zanimive doživljaje iz živalskega sveta skrbno vsak dan zapisoval v svoj dnevnik, iz katerega smo izvedeli dosti zanimivega z živalskega sveta. Za boljše razumevanje pojasnimo še, da je kenguru, imenovan tudi avstralski tobar, kakšnih 2 metra visoka žival, odlikuje ga posebna vrečka na trebuhu, v kateri nosi starka svoje mladiče. Živi v Avstraliji in na Novi Gvineji. Odlikuje se po nenavadno močnih zadnjih nogah in slabotnih sprednjih, ima močan rep, pokrit z gosto sivkasto dlako. Hrani se pa z zelenjavno hrano. Posebna vrsta kengurjev so »orjaški kenguriji«, ki dosežejo tudi višino treh metrov in tehtajo po 100 do 150 kil.

Iz dnevnika berlinskega živalskega paznika smo pa povzeli tole:

»6. maja 1941. Ko sem davi pogledal v kletko kengurujske samice, ki je pred nekaj meseci skotila mladička, sem videl, da leži mladiček poleg nje na tleh. Takoj sem kletko odprl in pobral mladička, ki pred 9 meseci starosti ne sme iz matrine vrečke. Če leži na tleh tako dolgo, da postane mrzel, pogine. Hotel sem mater prisiliti, da bi malega še dalje nosila v svoji vrečki, toda upirala se je tej svoji dolžnosti in mladička zmerom znova vrgla iz zavetja. Torej sem ji mladička vzel, ga nesei v hišo in mu v posebni košari postlal s senom. Mali je bil star komaj štiri mesece in bi ga mati morala nositi v vrečki še najmanj pet mesecev. Odložil sem se, da bom malemu neboljencu nadomestil materino vrečko z ruto, ki sem ji zvezal vse štiri vogle. Vrečko sem obesil na poseben kol, tako, da je visela nad košaro za perilo. Mali kenguru se je v svojem novem bivališču kaj kmalu znašel in prav gotovo mislil, da je pri materi. K njemu sem postavil tudi termometer, da bi zmerom nadzoroval pravo toploto.

Doslej mi je največje skrb prizadejal moj varovavec s tem, da ni hotel piti mleka iz stekleničke. Moral sem mu s silo odpreti gobček in mu zliči v golo nekaj kapljic mleka.

7. maja. Vsaki dve uri popije kenguru nekaj kapljic mleka.

8. maja. Za kenguruja je bil danes velik dan. Prvič sem ga položil na tehtnico in ga tehtal. Tehta natančno 800 gramov. Počasi se je moj varovavec navadil na novo pijačo.

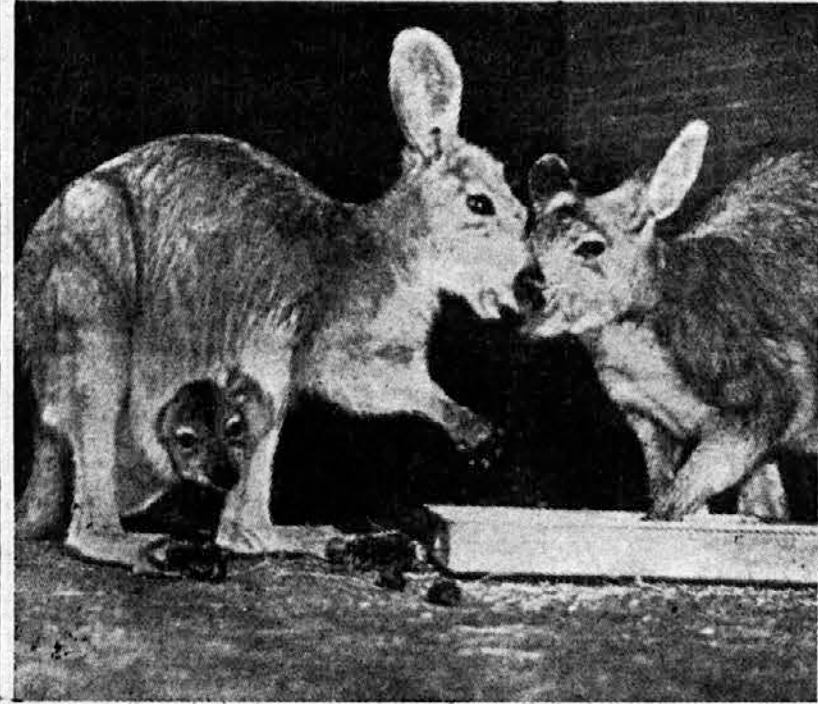
9. maja. Mali je danes prvič sam pil iz stekleničke. V svoji vrečki leži na hrbtu, glavo mu moram podpreti z roko, potem se vsesa v gumijasti cucelj na steklenički in željno pije mleko.

15. maja. Kenguruju, ki se čedalje bolj razvija, sem dal ime Orje, ki ga že prav dobro pozna. Danes sem ga spet tehtal in ugotovil, da se je za 20 gramov zredil. To je velik napredek. Zelo vesel sem, da se je tako privadil.

Takoj ko ga pokličem po imenu, pokuka iz vrečke. Na glavi že dobiva sivkaste dlakice. Zdaj je Orje star natanko 4 in pol mesece in ugotovil sem, da se prav tako naravno razvija, kakor tisti mladiči, ki jih hranijo še njihove matere.

20. maja. Danes so malega Orja že filmali. Bil ni prav nič vznemirljen zaradi tega, temveč se je med filmanjem prav rad postavil v vse mogoče poze. Zdaj dobi mleko samo vsake tri ure. Nekaj časa pije iz stekleničke leže, potem ga pa vzamem iz vrečke in pije stoje, opira se pa samo na zadnji dve tački. Orja čistim s posebno gobico, pa tudi njegovo vrečko vsak dan skrbno posnažim.

25. maja. Danes sem Orju zgradil novo stanovanje. Zbil sem mu zaboj iz samih ozkih deščic, ki imajo med seboj špranje. Vrh zaboja sem pokril z steklom, tako da lahko, ne da bi zaboj odkril, nadzorujem svojega varovanca. Novo stanovanje je tudi na

dnu pokrito z deščicami, grem ga pa s posebno pečjo. Tako rad bi vprašal v marsikaterem oziru za svet Orjevo mater, toda ta je trmasta in ne izdaja svoje vzgoje niti z besedico. Tudi Orje je doslej molčal, danes je pa na moje veliko začudenje zahrkal.

1. junija. Danes sem Orja tehtal in z veseljem ugotovil, da tehta že 1070 gramov. Torej je v komaj štirih tednih pridobil 270 gramov. Dobil je tudi že sivkaste dlake po hrbtu in po trebuhu. Vse kaže torej, da sem Orja pravilno vzgajal in mu ničesar ne manjka. Dobil sem posebno pohvalo od ravnatelja živalskega vrta, posebno me je bil pa še vesel moj oče, ki je že 40 let paznik v živalskem vrtu in želi, da bi jaz njegovo delo nadaljeval.

manjkljivo in šele Lenormand je leta 1783, skonstruiral res uporabno padalo. Tako je bil šele on prvi pravi izumitelj padala.

Prvi pa, ki se je iz višine tisočih metrov s padalom spustil na zemljo, je bil pariški znanstvenik Garnerin leta 1797. Ljudje, ki so pozneje skakali s padalom, so se zvečina ponesrečili. Leta 1892, se je s padalom ponesrečila tudi pogumna berlinska letalka Grossmanova. Katicci Paulusovi, njeni tovarišici, se je pa dve leti pozneje skok s padalom posrečil.

Padalo se je z leti izpopolnjevalo. V prejšnji svetovni vojni je služilo samo kot pomoč v sili, v sedanji vojni pa igra padalo v rokah neustrašenih možov vlogo tudi pri zračnih ofenzivah v sovražnikovo zaledje.

Puščavske reke

V mnogih pustinja, kjer po mesece in mesece ne pade niti kapljice dežja, so struge, kjer v deževni dobi tečejo reke, prazne in suhe. Niti kapljice vode ni v njih. Takšne suhe rečne struge so že od nekdaj zanimale znanstvenike, ki so jih opazovali in proučevali posebno v laže dostopnih pustinja severne Afrike.

2500 ženitnih ponudb

V vojni nastanejo vse mogoče tragedije, pa tudi komične zmešnjave. Eno takšnih je doživela tudi ljubka češka umetna diralka Vera Krubova. Že dalj časa se je mudila v Ameriki, kjer je tudi gostovala. Pred kratkim je pa poteklo dovoljenje za njeno bivanje v Ameriki in morala bi se vrniti v Evropo.

To pa mladi Čehinji ni dišalo, kajti že zelo se je privadila življenja v Novem svetu, pa tudi vožnje čez Ocean se je bala. Ni ji kazalo drugega, kakor da postane Američanka.

In tako je podjetna mladenka poslala v največje ameriške časopise oglaš, da bi se rada poročila s kakšnim simpatičnim Američanom in tako postala ameriška državljanka. V desetih dneh je dobila na svojo ponudbo 2.500 odgovorov! Izbira je bila silno težavna, za zadevo je pa izvedela tudi newyorška policija, in je Veri spet podaljšala dovoljenje za bivanje v New Yorku.

Kar je pa najbolj čudno: Vera se bo zdaj kljub vsemu poročila — toda to pot iz ljubezni...

Skrivnost železne krinke

V francoskih zaporih in naposled v Bastilji je pod vladno Ludovika XIV. živel neki skrivnostni politični kaznjene, ki je vse svoje življenje nosil na obrazu baržunasto krinko. Zgodovinarji si še niso na jasem, ali je bila to res samo krinka iz baržuna ali pa železna, toda z baržunom prevlečena.

Legenda, pa tudi zgodovina trdita, da je moral imeti skrivnostni kaznjene krinko na obrazu tudi ponoči, ko je spal in tudi podnevi, če je jedel. Kakor hitro bi krinko odložil, bi ga imeli čuvaji pravico usmrtiti. Vendar so vsi ravnali z njim zelo spoštljivo. V prejšnjih časih, pa tudi v novjšem času so nastale vse mogoče domneve, kdo bi utegnil biti skrivnostni kaznjene.

Morda je bil brat Ludovika XIV.? Morda pa pravi, toda neligitimni oče slovitiga vladarja Ludovika XIV.? Morda je bil pa sin kardinala Mazarina in Ane Avstrijske? Ali je bil morda nezakonski sin Ludovika XIV. in Lavallierove? Današnji zgodovinarji pravijo, da je bil skrivnostni neznanec z železno krinko minister mantuanskega vojvode, ki je hotel izročiti trdnjavo Casale Francozom in postal tako izdajnik.

Pletenine iz pasje dlake

Na Holandskem zdaj lahko kupite vse mogoče pletenine iz pristne »pasje volne«. Tam so nedavno ustanovili prvo tkalnico za pasjo dlako. Poskusi so namreč pokazali, da ima uporaba pasje dlake v tekstilni stroki precejšnje uspehe. In ugotovili so, da dobiš s skrbnim česanjem srednjevelikega psa približno 150 gramov odvisne dlake posebno spomladi, ko psi »slučijo« svojo zimsko obleko.

Pasjo dlako potlej obdelujejo kakor ovčjo volno. Iz nje dobe tkivo, ki komaj da zaostaja za čisto volno po svoji toploti in trpežnosti. Danes lahko v holandskih trgovinah že kupite čepice, nogavice, telovnike in odeje iz »pasje volne«.

Novo razstrelivo

Danski kemik Streiffer je pred nedavnim iznašel novo razstrelivo. Moč tega razstreliva je tridesetkrat večja kakor moč melinita. To bi torej pomenilo, da bi zadostovalo trideset gramov siccylla — tako se namreč novo razstrelivo imenuje — za isto razde-

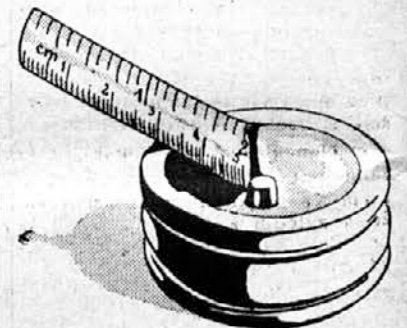
Come fa bene l'acqua fresca durante la canicola estiva! — Oh, kako se prileže mrzla vodica v poletni vročini!

janje kakor bi ga povzročilo 30 kil melinita.

Osnova siccylla je pikrinova kislina. Neznansko razdeljalna moč temelji na takojšnjem razpadu molekul. Po zatrdilu iznajditelja je pa ravnanje s siccyllom popolnoma nenevarno. Posebno se pa ni treba bati nezaželenih eksplozij.

»Prosim za 1 colo devetdeset kruha!«

Lahko si mislite, da smo začudeno pogledali, ko je neka šegava gospa zahtevala s temi besedami v trgovini kruh. Po vrhu je pa še res držala v roki mizarsko merilo in z nohtom desnega palca odmerila: »Pet dinarjev je ena Lira in devetdeset. Ali tega še niste vedeli, da je med Lirami in

dinarji isto razmerje kakor med centimetri in palci ali colami?«

V bodoče ne bomo več miže in v nebo gledajoč računali, koliko Lir stane nekaj, kar je prej stalo toliko in toliko dinarjev, temveč bomo vzele »colštok« in bomo kar odmerile: spodaj dinarji, zgoraj Lire, spodaj centimetri, zgoraj »cole«.

Prepričajte se sami, kako prijetno in lahko je to preračunavanje.

Japonci se tudi pred poroko primerno pripravijo

Japonci so izredno natančni in temeljiti ljudje. Kar koli delajo, napravijo dovršeno. Površnosti in polovičarstva ne poznajo. Vsak Evropejec mora takoj priznati, da ga že povprečen Japonec prekosil po natančnosti in vestnosti.

V zadnjem času so pa Japonci ustanovili celo posebno »komisijo«, ki pripravlja mlade ljudi za poroko. Naloga te je svetovati v vseh zakonskih pomislekih tako moškim kakor ženskam. Predvsem so strog, kar se zdravja tiče. Svojo strogost utemeljujejo s tem, da hočejo doseči, da bo prihodnji rod še bolj zdrav in odpornejši ko je današnji. Zato naj sklepajo zakone pred vsem zdravi in telesno močni ljudje.

Japonske oblasti so mnenja, da bo trud, ki ga imajo vsaj v začetku s to svojo »poročno modernizacijo«, kakor pravijo, stotero poplačan.

Z vseh vetrov

V nekaterih arabskih plemenih morajo poročene ženske že na zunaj kazati, da imajo moza. Te ženske si pušče kratko in malo rasti obri. Tako da jim na sredi čela prirastejo skupaj. Narobe pa dekleta obri pulijo, tako da so čisto tanke in se tako popolnoma razlikujejo od poročenih. Največji metulj na svetu živi na Kitajskem. Je rjavkastbaržunaste barve in meri z razprtimi krili 23 centimetra.

Znano je, da človeško srce precej počasneje bije, kadar ležimo. Zdravniki so ugotovili, da takrat srce napravi približno deset udarcev manj v minuti, kakor če stojimo ali sedimo.

Grazia, Milan

Nenavadno srečanje

Pred 25 leti se je iz Nemčije izselila v Brazilijo neka nemška družina. S seboj je vzela svoja dva sinčka: dvojčka, stara komaj dobro leto. V Braziliji se je pa staršev lotila zavrtna bolezen, tako da sta oče in mati kmalu umrli in zapustila malčka sama. Ker sorodnikov nista imela, ju je sprejela neka mestna sirotišnica.

Ker sta bila mala dva dvojčka izredno lepo razvita, sta ju kmalu vzeli za svoja dva braziljski družini in ju vzgajali. Ker sta bila takrat stara komaj dobri dve leti, se seveda nista prav nič spominjala svojih staršev, temveč sta prevzela ime svojih novih staršev in živela vsak v drugem kraju, ne da bi vedela drug za drugega.

Enega izmed obeh dvojčkov sta posinovila precej bogata farmarja. Ko jo dorasel, so mu novi starši šele povedali, da ni njun sin, temveč sta ga vzela iz sirotišnice. Šele tedaj je sirota izvedel, da je njegova domovina daleč čez morje. Prišlo se ga je lotevati domotožje, ki je raslo iz dneva v dan in naposled prisililo mladega moža, da je prosil svoje dobrotnike za denar, da odpotuje v Nemčijo in tam poišče svoje sorodnike.

Ker so bili njegovi drugi starši premožni, so mu denar dali in mladenič se je odpeljal v Evropo. Po dolgem popotovanju je prišel v nemško mesto Kiel. Na enem izmed svojih izletov v okolici Kiela je mladenič nenadno obstal ko ukovan. Nasproti mu je prihajal mož, ki se mu je zdel znan in se mu je zdelo, ko da gleda samega sebe v zrcalu. Bljže je prihajal, bolj sta se drug drugemu čudila, zakaj tudi nasproti prihajajoči mož je imel iste oblične, ko naš znanec.

Trenutek nato sta se oba ustavila drug ob drugem in naš znanec je vprašal: »Kako se pišete?« Neznavec mu je povedal svoje ime, svoj rojstni kraj in usodo svojih staršev in glej tisti

trenutek sta oba veselo vzkliknila: »Moji brat!« Seveda veselja po tako činih potih usode ni bilo ne konca ne kraja.

Prvi zabavljač

Morda se vam bo čudno zdelo, da omenjamo prvega zabavljača. Zabavljačji so bili gotovo na svetu že od začetka sveta, boste rekli. Vendar pa lahko čisto določno trdimo o prvem zabavljaču, ki je postal tako rekoč zgodovinska osebnost.

Prvi zabavljač je bil neki učenjak iz 16. stoletja, ki je bil v svoji dobi popularen. Pisal se je Franciscus Stabcarus. Iz svoje domovine Mantue je moral odjadrati, ker se je sprl z vsemi oblastmi in tovariši. Imel je namreč to slabo navado, da je neprestano kritiziral vse javne ustanove, javno mnenje in vse konvencionalno je nalletelo na njegovo ostro kritiko.

Preselil se je v Krakow, od tam pa v Königsberg, a povsod je doživel isto usodo. Ker ni mogel brzdati svojega jezika, se je tudi tu sprl z vsemi in moral oditi. Povsod je zastopal nemožne nazore in je prišel v prepir z znanstvenimi in upravnimi avtoritetami. Vrnil se je nazaj na Poljsko, kjer je leta 1574, umrl v visoki starosti. Njegovo ime pa so pozneje dali vsem prepirljivcem.

Izumitelj padala

Prve osnutke padala najdemo med skicami slavnega italijanskega slikarja, tehnika, anatomu in arhitekta Leonarda da Vinci. Vendar slavniti italijanski umetnik svojega osnutka ni uresničil in je ostalo samo pri risbah.

Prvi, ki je zgradil padalo, za silo podobno današnjemu, in tudi odskočil z njim, je bil Montgolfier leta 1777. Vendar je bilo to padalo, kljub temu da se je skok posrečil, še zelo po-

La settimana scorsa gli attori del Teatro Reale dell'Opera di Roma sono passati per Lubiana diretti a Zagabria per essere ospiti del teatro di quella città. Tra essi vi era anche il celebre tenore Beniamino Gigli. Molti dei suoi ammiratori si erano raccolti alla stazione e lo avevano pregato di concedere loro degli autografi. La fotografia rappresenta il celebre attore al finestrino mentre distribuisce gli autografi. — Pretekli teden so se člani rimske Opere peljali skozi Ljubljano na gostovanje v Zagreb. Med njimi je bil tudi slavniti pevec Beniamino Gigli. Mnogi izmed njegovih častilcev so se zbrali na postaji in ga poprosili za avtograme. Na sliki vidimo slavnega igralca, kako pri oknu vagona, deli svoje podpise.

21. učna ura

Slovnica

Zaimki med seboj
(Preberite začetek tega poglavja
v 20. učni uri)

Za primer a), t. j. kombinacijo zaimkov *mi, ti, si, ci, vi + lo, la, li, le*, velja pravilo:

79. Nenaglašeni dajalniški zaimki *mi, ti, si, ci, vi* se pred nenaglašeni tožilniškimi zaimki *lo, la, li, le* izpreme zaradi blaglasnosti v *me, te, se, ce, ve*.

Torej:

a) *mi + lo = ME LO* mi ga
ti + lo = TE LO ti ga
si + lo = SE LO si ga
ci + lo = CE LO nam ga
vi + lo = VE LO vam ga

b) *mi + la = ME LA* mi jo
ti + la = TE LA ti jo
si + la = SE LA si jo
ci + la = CE LA nam jo
vi + la = VE LA vam jo

c) *mi + li = ME LI* mi jih (moš. spol)
ti + li = TE LI ti jih (moš. spol)
si + li = SE LI si jih (moš. spol)
ci + li = CE LI nam jih (moš. spol)
vi + li = VE LI vam jih (moš. spol)

č) *mi + le = ME LE* mi jih (žen. spol)
ti + le = TE LE ti jih (žen. spol)
si + le = SE LE si jih (žen. spol)
ci + le = CE LE nam jih (žen. spol)
vi + le = VE LE vam jih (žen. spol)

Za primer b), t. j. kombinacijo zaimkov *gli, le + lo, la, li, le*, velja pravilo:

80. Nenaglašeni dajalniški zaimki *gli* (mu) se pred nenaglašeni tožilniškimi zaimki *lo, la, li, le* izpreme v *glie* (lje) in se s temi zaimki združi v eno samo besedo (manj v rabi je narazen pisano: *glie lo, glie la, itd.*):

a) *gli + lo = GLIELO* (ljelo) mu ga
gli + la = GLIELA (ljela) mu jo
gli + li = GLIELI (ljeli) mu jih (moš. spol)
gli + le = GLIELE (ljele) mu jih (žen. spol)

Isto se zgodi z dajalniškim zaimkom *le* (ji): tudi on se pred nenaglašeni tožilniškimi zaimki *lo, la, li, le* izpreme v *glie* in se s njimi združi v eno samo besedo:

b) *le + lo = GLIELO* ji ga
le + la = GLIELA ji jo
le + li = GLIELI ji jih (moš. spol)
le + le = GLIELE ji jih (žen. spol)

Glielo, gliela, glieli, gliele lahko torej pomenijo mu ga (jo, jih) ali pa ji ga (jo, jih); pravi smisel se razbere šele iz vsebine stavka.

c) Nenaglašeni dajalniški osebni zaimki *loro* ima svoje mesto zmerom za glagolom, kakor smo videli že v zgledih k točki 66. v 17. učni uri. Zato se seveda nikdar ne more združiti z zaimki *lo, la, li, le*, ker stojijo ti zmerom pred glagolom.

Zgledi

K 79 a):

Il padre mi dà un quaderno; il padre me lo dà. — Oče mi dà zvezek; oče mi ga dà.
Il padre ti dà un quaderno; il padre te lo dà.
Il padre ci dà un quaderno; il padre ce lo dà.
Il padre vi dà un quaderno; il padre ve lo dà.

K 79 b):

Maria mi dice la novità; Maria me la dice. — Marija mi pove novico; Marija mi jo pove.
Maria ti dice la novità; Maria te la dice.
Maria ci dice la novità; Maria ce la dice.
Maria vi dice la novità; Maria ve la dice.

K 79 c):

Il padre mi dà i quaderni; il padre me li dà. — Oče mi dà zvezke; oče mi jih dà.
Il padre ti dà i quaderni; il padre te li dà.
Il padre ci dà i quaderni; il padre ce li dà.
Il padre vi dà i quaderni; il padre ve li dà.

K 79 č):

Maria mi dice le novità; Maria me le dice. — Marija mi pove novice; Marija mi jih pove.
Maria ti dice le novità; Maria te le dice.
Maria ci dice le novità; Maria ce le dice.
Maria vi dice le novità; Maria ve le dice.

K 80 a):

Il padre gli dà (mu dà) un quaderno; il padre glielo dà (mu ga dà).
Il padre gli dà i quaderni; il padre glieli dà (mu jih dà).
Maria gli dice (mu pove) la novità; Maria gliela dice (mu jo pove).
Maria gli dice le novità; Maria gliele dice (mu jih pove).

K 80 b):

Il padre le dà (ji dà) un quaderno; il padre glielo dà (ji ga dà).
Il padre le dà i quaderni; il padre glieli dà (ji jih dà).
Maria le dice (ji pove) la novità; Maria gliela dice (ji jo pove).
Maria le dice le novità; Maria gliele dice (ji jih pove).

ITALIJANŠČINA

ZA SLOVENCE

✓ BESEDI IN SLIKI

K 80 c):

Il padre dà loro (jim dà) un quaderno; il padre lo dà loro (jim ga dà).
Il padre dà loro i quaderni; il padre li dà loro (jim jih dà).

Maria dice loro (jim pove) la novità; Maria la dice loro (jim jo pove).
Maria dice loro le novità; Maria le dice loro (jim jih pove).

Osebni zaimki v vsakdanjih stavkih

(Nadaljnji zgledi za utrditev pravil iz 17. in 20. učne ure)

(Zaradi boljše preglednosti so osebni zaimki v spodnjih italijanskih stavkih debelo natisnjeni, poudarjene besede pa označene z VELIKIMI črkami, a v slovenskem tekstu s razprtim tiskom.)

a) Naglašeni osebni zaimki

1. Cercate LUI stesso? Cerchiamo LUI e non pensiamo ad altri. — Ali njega iščete? Njega iščemo in ne mislimo na druge.

(Z nenaglašeni zaimkom, t. j. s poudarjenim glagolom, bi se stavek glasil: *lo CERCATE?* — Ali ga iščete?)
2. Conosci (konoši) i miei (mjè-) fratelli? Sì, conosco (konosko) ESSI ed anche tua sorella. — Poznaš moje brate? Da, poznam njih in tudi tvojo sestro.

(Z nenaglašeni zaimkom, t. j. s poudarjenim glagolom, bi se stavek glasil: *li CERCATE?* — Ali ga iščete?)

3. Chi è a casa? ESSA è sua madre. — Kdo je doma? Ona in njena mati.

4. Conosci queste donne? Sì, IO conosco LORO, ma non so se ESSE conoscano (konoskano) ME. — Poznaš te gospe? Da, jaz poznam njih, ne vem pa, ali one poznajo mene.

5. Gli hai PRESTATO il denaro? Sì, gli ho prestato DIECI LIRE. — Ali si mu posodil denar? Da, posodil sem mu deset lir.

6. CONOSCI le ragioni del tuo viaggio? Non le CONOSCO. — Poznaš vzroke njegovega potovanja? Ne poznam jih.

7. Egli non ci AMA; nè (ne) ME, nè mio MARITO. — On naju ne mara; ne mene, ne mojega moža.

8. Gli hai PRESTATO il denaro? Sì, gli ho prestato DIECI LIRE. — Ali si mu posodil denar? Da, posodil sem mu deset lir.

9. Egli non ci AMA; nè (ne) ME, nè mio MARITO. — On naju ne mara; ne mene, ne mojega moža.

10. Gli hai PRESTATO il denaro? Sì, gli ho prestato DIECI LIRE. — Ali si mu posodil denar? Da, posodil sem mu deset lir.

11. Egli non ci AMA; nè (ne) ME, nè mio MARITO. — On naju ne mara; ne mene, ne mojega moža.

12. Gli hai PRESTATO il denaro? Sì, gli ho prestato DIECI LIRE. — Ali si mu posodil denar? Da, posodil sem mu deset lir.

13. Egli non ci AMA; nè (ne) ME, nè mio MARITO. — On naju ne mara; ne mene, ne mojega moža.

14. Gli hai PRESTATO il denaro? Sì, gli ho prestato DIECI LIRE. — Ali si mu posodil denar? Da, posodil sem mu deset lir.

15. Egli non ci AMA; nè (ne) ME, nè mio MARITO. — On naju ne mara; ne mene, ne mojega moža.

16. Gli hai PRESTATO il denaro? Sì, gli ho prestato DIECI LIRE. — Ali si mu posodil denar? Da, posodil sem mu deset lir.

17. Egli non ci AMA; nè (ne) ME, nè mio MARITO. — On naju ne mara; ne mene, ne mojega moža.

18. Gli hai PRESTATO il denaro? Sì, gli ho prestato DIECI LIRE. — Ali si mu posodil denar? Da, posodil sem mu deset lir.

19. Egli non ci AMA; nè (ne) ME, nè mio MARITO. — On naju ne mara; ne mene, ne mojega moža.

20. Gli hai PRESTATO il denaro? Sì, gli ho prestato DIECI LIRE. — Ali si mu posodil denar? Da, posodil sem mu deset lir.

21. Egli non ci AMA; nè (ne) ME, nè mio MARITO. — On naju ne mara; ne mene, ne mojega moža.

22. Gli hai PRESTATO il denaro? Sì, gli ho prestato DIECI LIRE. — Ali si mu posodil denar? Da, posodil sem mu deset lir.

23. Egli non ci AMA; nè (ne) ME, nè mio MARITO. — On naju ne mara; ne mene, ne mojega moža.

24. Gli hai PRESTATO il denaro? Sì, gli ho prestato DIECI LIRE. — Ali si mu posodil denar? Da, posodil sem mu deset lir.

25. Egli non ci AMA; nè (ne) ME, nè mio MARITO. — On naju ne mara; ne mene, ne mojega moža.

26. Gli hai PRESTATO il denaro? Sì, gli ho prestato DIECI LIRE. — Ali si mu posodil denar? Da, posodil sem mu deset lir.

27. Egli non ci AMA; nè (ne) ME, nè mio MARITO. — On naju ne mara; ne mene, ne mojega moža.

28. Gli hai PRESTATO il denaro? Sì, gli ho prestato DIECI LIRE. — Ali si mu posodil denar? Da, posodil sem mu deset lir.

29. Egli non ci AMA; nè (ne) ME, nè mio MARITO. — On naju ne mara; ne mene, ne mojega moža.

30. Gli hai PRESTATO il denaro? Sì, gli ho prestato DIECI LIRE. — Ali si mu posodil denar? Da, posodil sem mu deset lir.

31. Egli non ci AMA; nè (ne) ME, nè mio MARITO. — On naju ne mara; ne mene, ne mojega moža.

32. Gli hai PRESTATO il denaro? Sì, gli ho prestato DIECI LIRE. — Ali si mu posodil denar? Da, posodil sem mu deset lir.

33. Egli non ci AMA; nè (ne) ME, nè mio MARITO. — On naju ne mara; ne mene, ne mojega moža.

34. Gli hai PRESTATO il denaro? Sì, gli ho prestato DIECI LIRE. — Ali si mu posodil denar? Da, posodil sem mu deset lir.

35. Egli non ci AMA; nè (ne) ME, nè mio MARITO. — On naju ne mara; ne mene, ne mojega moža.

36. Gli hai PRESTATO il denaro? Sì, gli ho prestato DIECI LIRE. — Ali si mu posodil denar? Da, posodil sem mu deset lir.

37. Egli non ci AMA; nè (ne) ME, nè mio MARITO. — On naju ne mara; ne mene, ne mojega moža.

38. Gli hai PRESTATO il denaro? Sì, gli ho prestato DIECI LIRE. — Ali si mu posodil denar? Da, posodil sem mu deset lir.

39. Egli non ci AMA; nè (ne) ME, nè mio MARITO. — On naju ne mara; ne mene, ne mojega moža.

40. Gli hai PRESTATO il denaro? Sì, gli ho prestato DIECI LIRE. — Ali si mu posodil denar? Da, posodil sem mu deset lir.

41. Egli non ci AMA; nè (ne) ME, nè mio MARITO. — On naju ne mara; ne mene, ne mojega moža.

42. Gli hai PRESTATO il denaro? Sì, gli ho prestato DIECI LIRE. — Ali si mu posodil denar? Da, posodil sem mu deset lir.

43. Egli non ci AMA; nè (ne) ME, nè mio MARITO. — On naju ne mara; ne mene, ne mojega moža.

44. Gli hai PRESTATO il denaro? Sì, gli ho prestato DIECI LIRE. — Ali si mu posodil denar? Da, posodil sem mu deset lir.

45. Egli non ci AMA; nè (ne) ME, nè mio MARITO. — On naju ne mara; ne mene, ne mojega moža.

46. Gli hai PRESTATO il denaro? Sì, gli ho prestato DIECI LIRE. — Ali si mu posodil denar? Da, posodil sem mu deset lir.

47. Egli non ci AMA; nè (ne) ME, nè mio MARITO. — On naju ne mara; ne mene, ne mojega moža.

Pripomba 3. Prislovni zaimki *ci, vi*, ne spadajo po svoji rabi med nenaglašene osebne zaimke, ker so zmerom v ozki zvezi z glagolom. Kot nenaglašeni zaimki stojijo zmerom pred glagolom.

Pripomba 4. Kar smo v točki 79. zapisali o kombinacijah dajalniških s tožilniškimi zaimki, velja tudi o treh prislovnih zaimkih, z opombo, da spadajo *ci* in *vi* med dajalniške, ne pa med tožilniške zaimke. Izpopolnjeno pravilo 79. se torej glasi:

Nenaglašeni dajalniški osebni zaimki *mi, ti, si, ci, vi* in prislovna zaimka *ci, vi* se pred nenaglašeni tožilniškimi zaimki *lo, la, li, le* in pred prislovnim zaimkom ne izpreme v *me, te, se, ce, ve*.

Pripomba 5. Dodatek k pravilu 80.: *gli* in *le* se tudi z ne spojita v eno samo besedo *gliene* (ljene; mu od tega, ji od tega, itd.).

Pripomba 6. Kdor zna francoski, mu prislovni zaimki ne bodo delali težav. Italijanski ne je tisto, kar je v francoščini *en* (*«en voicis», «s'en allers»*), italijanski *ci* in *vi* se pa ujemata s francoskim *y* (*«y suis», «il y a»;* kombinacije *en* in *y* v zvezi *«il n'y en a pas»*).

Zgledi

1. A Roma? Ci fui l'anno scorso. A Firenze? Vi andò. — V Rimu? Tam sem bil lani. V Firenzi? Tja pojdem.

2. Hai pensato alla lettera che il tuo amico aspettava? Sì, ci ho pensato. Ali si misli al pismo, ki ga tvoj prijatelj pričakuje? Da, mislim sem na to.

3. Quel vino è buono; ne vuole una o due bottiglie? — To vino je dobro; ali ga hočeš eno ali dve steklenici?

4. Hai sorelle? Sì, ne ho due. — Ali imaš sestre? Da, imam jih dve.

5. Io non mi rifiuto di parlare della mia disgrazia; vi pensai (pensai) già molto. Ne branim se govoriti o svoji nesreči; na to sem že dosti mislil. (Iz Farinovega romana »Il signor Io«.)

6. Per lo più quelli che dicono a se stessi, che la virtù è un nome vano, non ne sono veramente persuasi. Zvečine tisti, ki sami pri sebi rečejo, da je čednost prazna beseda (doslovno: ime), niso o tem zares prepričani. (per lo più = zvečine). — Tod se ne ne nanaša samo na eno besedo, ampak na cel stavek: *che la virtù è un nome vano*.

Se o množini

Splošno pravilo o tvorbi množine smo brali v točki 22. v 6. učni uri; v 50. točki (11. učna ura) smo ga dopolnili, obenem pa obljubili, da si bomo pri besedah, ki se končujejo na *-co, -go* itd., množino pozneje ogledali.

Preden se lotite tega poglavja, vam svetujemo, da ponovite iz 11. učne ure poglavje o svojevrstni množini, po potrebi pa tudi splošno poglavje o množini v 6. učni uri.

83. Samostalniki in pridevniki s končnico *-co*

a) ohranijo v množici glas *k* (t. j. dobe končnico *-chi*), če so naglašeni na predzadnjem zlogu;

b) dobe v množini končnico *-ci* (*-ci*), če so naglašeni na predpredzadnjem zlogu.

Zgledi k a):

il Tedesco Nemec — i Tedeschi
il Turco Turek — i Turchi
ricco bogat — ricchi
bianco bel — bianchi

Izjeme: *amico* — *amici* prijatelji; *nemico* — *nemici* sovražniki; *il porco* — *i porci* prašiči; *il Gréco, gréco* — *i Gréci* (Grki), *gréci* (grški). Pač pa kot izjema teh izjem: *vinu gréchi* (gréki) grška vina; *venti gréchi* grški vetrovi.

Pripomba k *Tedesco, Turcu, Grécu*: narodnostna imena se v italijanščini lahko pišejo z veliko ali z malo začetnico; v pridevniki rabi seveda zmerom z malo.

SING.	PL.
-CO	{-CHI {-CI
-GO	{-GHI {-GI
-CA	-CHI(GHE)
-GA	-GHI(GHE)

Zgledi k b):

il medico zdravnik — i medici
lo stóricò zgodovinar — gli stórici
il cattólíco katoličan — i cattólíci
pacífico miroljuben — pacífíci
eroíco (eró-íco) junaški — eróici
polítíco političen — polítici
púbblíco javen — púbblíci
prátíco praktičen — prátíci

Izjeme: *il cárico* — *i cárici* bremena; *il mánico* — *i mánicí* ročaji; *lo stómáco* — *gli stómáci* želodci; *il tráffíco* — *i tráffíci* trgovine; *cárico* — *cárici* obloženi.

84. Skoraj vsi samostalniki in pridevniki s končnico *-go*

ohranijo v množini glas *g*, t. j. dobe končnico *-ghi*.

Zgledi:

l'albergo prenočišče — gli alberghi
il luògo kraj — i luòghi
il lago jezero — i laghi
il chirurgo kirurg — i chirurghi
il diálógo dvogovor — i diálóghi
l'epítógo epilog — gli epítóghi
il monólógo samogovor — i monólóghi

il mago čarovnik — i maghi (pač pa *i magi* [madži] v pomenu sv. treh kraljev)

lungo dolg — lunghi
largo širok — larghi

Izjeme: *il filólógo* — *i filólógi* (-dži) filolozi; *l'astrólógo* — *gli astrólógi* astrolozi; *il teólógo* — *i teólógi* bogoslovci; *l'aspárago* — *gli aspáragi* beluši.

SING.	PL.
-cio	-ci
-scio	-sci
-gio	-gi
-glio	-gli

SING.	PL.
-ío	-íi
-ìo	-ìi

Med te izjeme spada večina na *-ago* končujočih se besed, skoraj vseh iz znanstvenega jezika; zato jih tu ne kaže naštevati.

85. Brez izjeme vsi samostalniki in pridevniki, končujoči se na *-ca* in *-ga*,

ohranijo v množini glas *k* odn. *g*, t. j. dobe za moški spol končnico *-chi* odn. *-ghi*, za ženskega pa *-che* odn. *-ghe*.

Zgledi:

il duca vojvoda — i duchi
il colléga tovariš — i collégghi
la bacca jagoda — le bacche
la piaga rana — le piaghe
única edina — úniche (pač pa: *únici*; gl. 83 b)
física telesna — físiche (pač pa: *físici*; gl. 83 b)
ricca bogata — ricche
bianca bela — bianche
gréca grška — grêche
lunga dolga — lunghe
larga široka — larghe

*
-cio-, -scio-, -gio-, -glio

86. Besede z gornjnimi končnicami ohranijo tudi v množini glas *č*, odn. *š*, *dž* ali *lj*. Zato se v množini končujejo na *-ci, -sci, -gi, -gli*; z drugimi besedami, njihovo množino dobimo, če jim odpahnemo edninsko končnico *-o*.

N. pr. *viaggio*, izg. *viaddžo*; množ. *viaddži*, t. j. *viaggi*. Po osnovnem pravilu bi *viaggio* moral v množini namesto edn. končnice *-o* dobiti množinsko končnico *-i*. To se pravi, da bi se moral pisati z dvema *i*: *viaggií*. Toda spomnimo se, da ima prvotni *-i* v edninski obliki samo nalogo, da omogoči izgovarjavo *-gg-* kot *dž*. V množinski obliki tega pomožnega *i*ja ni več treba, ker opravi njegovo nalogo množinski *-i*; zato pomožni *-i* odpade in beseda se v množini piše samo z enim *-i*:

il bacio (bačo) poljub — *i baci* (bači)

il viaggío potovanje — *i viaggi* (viaddži)
il fascío (fašo) butara — *i fasci*
il figlío sin — *i figli*
sudicio (súdičo) umazan — *sudici*

87. Podobno je *-i-* odveč v množinski obliki besed na *-cia, -scia, -gia*, zato odpade. (Če bi ga v edini ne bilo, bi se c izgovoril kot *k*, namesto kot *č*.)

Zgledi:

la camicia srajca — *le camicie*
la fascía (faša) obveza — *le fasce*

22. učna ura

Danes se konča I. del našega italijanskega tečaja. Kdor bo obvladoval znanje teh 22 učnih ur, sicer še ne bo znal italijanski govoriti in tudi ne pisati, vendar se bo za silo že spoznaval po italijansko in tudi lažje stvari bo lahko bral v italijanščini. Teh 22 učnih ur je dalo učencem našega tečaja najpotrebnejšo slovnisko podlago in dokaj obsežno besedišče; s takšnim kapitalom lahko že nekaj začneš — če je sila, tudi na svojo roko.

Prihodnje tedne ne bomo nadaljevali slovniskega pouka; poletna meseca julij in avgust bosta namenjena lahkemu branju in izpopolnjevanju besedišča. Zato moramo pa danes dokončati, kar spada še v I. del našega tečaja.

Slovnica

Sestavljeni pretekli čas

Il passato prossimo

Med najpotrebnejšim, kar moraš znati, če se hočeš spustiti v pogovor z Italijanom, je pač *passato prossimo*, čas, ki ga boš v govorici najbolj potreboval, ne glede na to, ali ga boš znal prav rabiti ali ne.

89. *Passato prossimo* je čas, sestavljen iz preteklega deleznika prizadetega glagola in sedanjika pomožnega glagola *avere* ali pa *essere*.

90. S pomožnikom *avere* tvorijo *passato prossimo* vsi tranzitivni (prehodni) glagoli; večina intransitivnih (neprehodnih) glagolov tvori *passato prossimo* s pomožnikom *essere*.

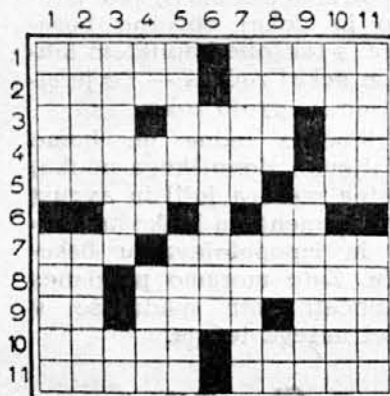
(Prehodni glagoli so tisti, ki imajo dopolnilo v 4. sklonu, t. j. brez predloga, neprehodni pa morejo imeti samo dopolnilo s predlogom N. pr. kupiti [česnje]; prehodni glagoli; iti [na trg]; neprehodni glagoli, ker ne moreš reči iti trg.)

91. Pretekli deležnik pravih glagolov dobiš, če na deblo pritakneš končnice: v 1. spregatvi *-ato*, v 2. in 3. spregatvi *-uto*, v 4. spregatvi *-ito*.

92. Pretekli deležnik je pri

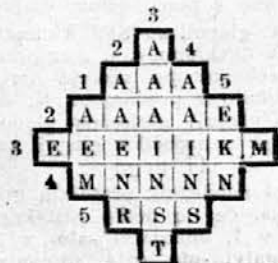

KRIZANKA

Vodoravno: 1. Znamenit italijanski pesnik (1544—95; ep: Osvobojeni Jeruzalem); vrhovna državna, nekoč kraljeva pravica, tudi polica ali majhne orgle. 2. Junak Finžgarjevega romana o Slovanih; muza ljubzenske poezije. 3. Zbiranje, dota ali bar (rastlina); časovni prislov; trn brez osti. 4. Soglašanje, kraj pod Krimom; 5. Tožba, tarnanje (italijansko); krajevni prislov. 6. Medmet; veznik ali medmet; štajerski zaimek

CAROBNI LIK

1. Vsaka stvar in reč ga ima.
2. Žensko ime, tudi grška boginja miru.
3. Veliki češki skladatelj (1824 do 1884).
4. Prav tako
5. Ime večih kraljev.

IZPOLNILNICA

S X L X A
V X R X A
O X E X N
E X A X O
B X S X A

Vrzel izpolni s črkami, da dobiš besede. Vstavljene črke povedo, vodoravno navzdol čitamo, ime in priimek našega velikega pisatelja.

ČUDNA STAROST

Avgusta de Morgana, ki je živel v 19. stoletju, so vprašali po starosti. Odrežal se je, da je bil v letu x² star x let.

To zadostuje, da lahko ugnete, koliko je bil v tem letu star in kdaj se je sploh rodil.

DELITEV DEDŠČINE

Oče je zapustil svojim sinovom majhno premoženje z naslednjimi določbami: Najstarejši sin naj si vzame zlatnik in eno sedmimo preostale dedščine; drugi sin naj dobi 2 zlatnika in sedmimo nadaljnega preostanka zapuščine; tretji sin naj se zadovolji s tremi zlatniki in sedmimo preostanka in tako naprej do najmlajšega otroka.

Vprašanje je, koliko otrok je oče zapustil in koliko zlatnikov je štela zapuščina?

VINSKI BRATCI

Dva prijatelja sta odšla na izlet. Ko sta prispela na vrh hriba, sta začutila neudušljivo potrebo, da si »pričeveta dušo«. Med tem se jima je pridružil star znanec, ki se je tudi povabil na »zalivanje«, a obljubil je, da se jima bo že oddolžil.

Naša junaka sta izlekla zalogo, eden tri in drugi kar pet steklenic — pa nikar ne mislite, da praznih! Vsi trije so seveda enako delili. Pri ganljivem slovesu znanec ni požrl besede, Onemu, ki je prispeval tri steklenice je dal tri »kovačev«, drugemu

ali veznik. 7. Sapa, pih; zvezda prvega reda v škorpionu. 8. Predlog; kirurg, ki zna popraviti skrivljene ali pokvečene ude (2. sklon). 9. Predlog; tjučenje krzno ali vrsta pliša; afriški veletok. 10. Ošabna; indijsko mesto v Bengaliji. 11. Ujeda; afriška okrasna rastlina (3. sklon mn.) ali narobe čitano prelaz in zdravilišče v Švici.

Navpično: 1. Rimski pesnik elegij (56—19 pr. Kr.); redni prejemki. 2. Del sveta; država na severo-zapadu USA; 3. Kdor brez vsakih ozirov in pomislekov za čim stremi; ameriška kratka za: vse je v redu. 4. Pomožni glagol; kovač ga rabi; glavno mesto Norveške. 5. Oblika glagola oklati; površina tal. 6. Zveza, soglasje. 7. Kraljestvo (italj. — fonetično); druhal. 8. Jezero in mesto v USA; del strehe ali mrtvoud; kemični znak za aluminij ali arabski spolnik. 9. osebni zaimek ali kemični znak za galij; italijansko pristanišče. 10. Odprto dvorišče pri rimskih hišah, pozneje predvorje bazilike; samo ena. 11. Ročica pri žagi; mir (arabsko, iz znanega pozdrava).

pa pet desetakov, torej za sodelovanje pri vsaki steklenici desetak. Vsi trije so bili kar zadovoljni.

Nam pa, ki smo pri reševanju malo bolj trezni, se nehotе vsiljuje vprašanje, če ju je res pravilno, sorazmerno odškodoval za to, kar je pri vsakem popil?

POSTEN TRGOVEC

Neki trgovec je nekoč na veliko zaprepačenje opazil, da sta prečki tehnične različni dolgi in da je moralo biti zato vse dosedanje tehtanje napačno. Preden pa je mogel dati tehniko v popravilo, je moral še dve enaki stvari v isti teži stehtati. Da ne bi oškodoval svoja odjemalca, je stehtal za enega naročeno snov na desni skodelici, za drugega kupca pa isto snov enake teže na levi skodelici.

Ali je trgovec pri tem kaj zgubil ali pridobil? Naloga je nekoliko težje vrste in zahteva predvsem pravilno sklepanje.

OBARVANJE ZEMLJEVIDA

Pri obarvanju zemljevidov je predpogoj, da sta po dve sosedni ploskvi vedno različne barve. Seveda zato ne rabimo toliko različnih barv, kolikor je ploskev, ker sta dve nesosedni ploskvi lahko iste barve.

S katerim najmanjšim številom barv bo risar vedno shajal, da bo izpolnil gornji pogoj? Tudi nekoliko zavito vprašanje!

Rešitve ugank iz prejšnje številke

Krizanka. Vodoravno po vrsti: 1. k. s. 5. pokora; 2. akt, bolan; 3. Murn. lek; 4. etiolog. m; 5. Ra. zov. ro; 6. a. odgovor; 7. bor. zeba; 8. drevi, non; 9. Mesina. ta.

Zlogovna veriga: Zlogi od 1—21: ra. sa, lo, ka, va, ba, ba, la, so, ja, ma, slo, ka, ro, sa, mo, bor, za, ri, ra, ba.

Klin: stopnišče, vstopnica, zastopnik, prestopnik, Klopstock, flogiston. Novo mesto, Krizostom, pogostoma, Aristotel, postopnik, vstopanje, stoletnik.

Premikalnica: Kersnik, Levstik, Stritar.

Šaljivo vprašanje: V naglici marsi, kdo tako računa, da polž na dan prepleza skupno 5 m in da torej doseže vrh koncem četrtega dne. V resnici pa rabi samo 3 1/2 dni, ker se na koncu tretjega dne nahaja že 15 m visoko in bo že pred nočjo na vrhu.

Jajčarica na trgu: Malo nenavadno je bilo slišati, da je kmetica prodajala tudi polovice jajc. V resnici tega ni delala, temveč so to samo računke enote, ki se prištevajo k vsakokratnim preostankom, ki se prav tako končajo na polovico jajca. Kmetica je prinesla na trg 31 jajc in ker je to liho število, polovice ne morejo biti cela števila.

ROBINZON na samotnem otoku

Št. 46. Robinson dela presno maslo

Ker so mu lame dajale mleka več ko preveč, se je odločil Robinson, da bo delal presno maslo. Pustil je mleko v plitvih posodah, posnel smetano in jo dal v velik lonec, ki ga je uredil kot nekakšno napravo za izdelovanje presnega masla.

Medtem, ko je ves ponosen mešal smetano v presno maslo, je ogledoval krompirju podobno rastlino, ki jo je vsadil že pred nekaj meseci in ki se je tako bobотно razrasla. Spomnil se je, kako izvrstno mu bo teknil pečen in zabeljen z

maslom. Kajti smetana se je strčila v kepo presnega masla. Hkrati se je pa spomnil, da mu je ogenj pošel. Moral se je torej odpovedati izvrstnemu pečenju in se zadovoljiti, kakor prve dni svojega prihoda, s presno hrano.

Št. 47. Nov hišni tovariš

Nič čudnega, če se je kdaj pa kdaj spet ozlovoljil in si zaželel proč od čod. Spet in spet je hodil po gozdu in iskal primerno drevo, da bi ga posekal in si stesal čoln. Ob tem svojem raziskovanju je

odkril lepega dne gnezdo papig z nedoraslimi mladiči. Že od nekdaj si je želel novih domačih živalic, zato se ga je zelo razveselil. Bliskovito je segel po enem izmed mladičev in res se mu je po-

srečilo, da ga je ujel. Hitro si je spletel iz upogljivih vej kletko za ptice in zaprl vanjo svojo malo papigo. Dolge ure je sedel pred njo in ogledoval svojega novega hišnega tovariša.

Št. 48. Težko je tesati čoln

Vendar ga ni zapustila misel, da bi si stesal čoln ali kaj podobnega, kar bi ga lahko poneslo čez široko morje v domovino. Naposled je le našel primerno drevo, ki je

bilo že po naravi nekoliko izdolbeno. Z lahkoto ga je jel sekati. Ves dan je vihtel svojo sekirico, toda posrečilo se mu je odbiti samo drobne tršice.

Ko je sonce zahajalo, je bila vrzel prav toliko velika, da je lahko vtaknil vanjo svojo pest. Ne moremo reči, da je to spodbudno učinkovalo na našega prijatelja.

Št. 49. Papiga se uči govoriti

Včasih beremo o ljudeh, ki so se zaradi dolgih let v samoti odvadili govoriti. Tega se Robinson ni mogel bati, kajti ves božji dan se je pomenkoval na glas s svojimi prijatelji, z živalmi. In kmalu je jela

tudi papiga, ki jo je bil ujel, marno čebljati. Ko je Robinson zaslišal prve besede, ki jih je žival razumljivo izgovorila, mu je bilo kaj čudno pri duši. V duhu se je zagledal v

svoji domovini in je zamišljen hodil po starih ulicah, kakor je bil hodil pred leti. Te sanje so ga tako prevzele, da se je zbudil iz njih šele čez dobršen čas.

Št. 50. Robinson se vadi v rabi orožja

Robinson je zdaj že tako dolgo živel na samotnem otoku, da se je zdel sam sebi že pravi pravcati kolonist. Sejal je, kadar je bil čas za setev in žel, ko je žito sezorelo. Čisto v bližini votline je zasadil

sadno drevje in grmičje, ki mu je zelo koristilo. Kratko in malo: ustvaril si je pravi domek. Hkrati se je pa jel tudi zavedati, da bo moral biti vsak trenutek pripravljen, v danem trenutku svoj dom

brani pred morebitnim napadom. Zato se je vneto vadil v streljanju z lokom. Kmalu je postal že tako spreten, da ni več zgrešil ptica v poletu.

Dalje prihodnjič

19. nadaljevanje

Opotekel se je proti njej, toda Anni je zbežala pred njim po stopnicah navzgor. Pred težnimi vrati se je postavila v temo in čakala. Nekaj minut pozneje se je trudnih korakov prizibal Jukes mimo nje in izginil v temi. Potlej je vsa razburjena zaklenila vrata in zbegana krenila proti domu. Na moč se je jezila, da je tako zastoj trafil čas. Vse, kar je to popoldne storila, je bilo vse kaj drugega, samo ko risto ne — in neotesane se ji za njeno dobro delo niti zahvalil ni...

26. poglavje

Maščevalcu se pa medtem ni nič dobro godilo. Na njegovem črnem spisku sta bili zapisani dve novi imeni: Tim Bright in Rogers. Eden izmed njiju je moral izdati Blackhamu, šlo je samo še za to, da ugotovi podlega izdajalca.

Pred neko igralnico v Stepneyu je ob enih jutraj skoraj podrl Brighta. Z namerjenim revolverjem ga je prisilil v neko temno vežo in ga vrge v prazno sobo. Jetnik se je komaj opomogel od prvega strahu, ko je v blede svetlobi zagledal nad seboj zopni zakrinkani obraz...

»Kaj hočete od mene?« je začel. »Resnico! Tigru ste prodali zapuščeno sporočilo. Koliko vam je plačal zanj?«

»Tigru? To ni res! S temle lopovom se nisem imel opravka!«

»Saj ste vendar vedeli, kje se je Blackham skriva...« je srdito povzel Maščevalcu.

»Seveda sem vedel; saj sem ga še spremil tja. In čeprav me ni hotel obdržati v službi, ga vendar nisem izdal. Zakaj neki? Saj je bil zmerom dober in prijazen z mano.«

»Maščevalcu se je prepričal, ali so vrata res dobro in varno zaklenjena. Potlej je napel petelina na revolverju in stopil tik pred Tima.

»Za izdajstvo je samo ena kaznen.« je spregovoril z neznansko grozečim glasom. »Res je, zmerom je Blackham dobro ravnal z vami — toda Tigrovo zlato je bilo vendarle preveč slepeče, da bi vas ne bilo premamilo. Zato...«

»Stojte!« je kričnil Bright. »Ne jaz, Rogers ga je izdal. Po naskoku policije je bil tako prestrašen, da je kar trepetal. Pridušal se je, da z Blackhamom noče imeti več nobenih opravkov. Dva dneva pozneje sem ga videl s Tigrom — in kar na lepem je imel polne žepce denarja. V teje igralnici se je tako napil, da je vsem gostom dajal za pijačo. Sam sem ga spravil domov, ker sploh ni mogel na nogah stati.«

»Ali je rekel kaj o Blackhamu?« je ostro vprašal Maščevalcu.

»Nič. Gobeždal je pa ves čas, da je Tiger pošteni od nog do glave — in da mu človek lahko brez skrbi zaupa.«

»Vi ste ga torej spravili domov?«

»Da; z avtomobilom. Plačal je sam. V vseh žepih je imel ban-kovce.«

»Kam ste ga odpeljali?« Brightu je zastala beseda, toda Maščevalcu revolver mu je spet razvezal jezik.

»Colney Street 103, Stepney,« je kratko odgovoril Tim.

»Ali ste govorili čisto resnico?«

»Na svojo čast prisežem!« je skoraj ponosno odgovoril Bright.

»Da ni pred mojim nosom tega pihačnika, bi nikoli ne znil. Sicer pa, kar je res, je res! Rogers je svinjsko izdal svojega tovariša.«

Maščevalcu je prikalim in brez besede odšel ven. Ko je prišel na cesto, je butnil vanj neki moški, ki je bil očitno namenjen v igralnico. Pramen svetlobe cestne svetilke je padel naravnost na njegovo lice. Bil je... Rogers!

Tudi ta je pri priti spoznal Maščevalca in vzdrltel ko šiba na vodi. Kakor bi tresčilo vanj, se je obrnil in zbežal, kar so ga noge nesle. Maščevalcu je jo z dolgimi skoki ubral za njim. Lovil ga je križem krašem po zapuščenih in zanemarjenih ulicah. Rogers je boljše poznal ta okraj, zato se je Maščevalcu zmerom spretne umikal, vendar se mu ni posrečilo, da bi svojega zasledovalca ukanil.

Zdajci sta se znašla ob neki blizu ladjedelnice in skladišč. Rogers je za hip zadržal korak in se obrnil. Njegov neumorni zasledovalec je pravkar zavil okoli ogla. Rogers je bil že brez sape in komaj so ga še noge nosile. Zavil je brž v bližnji drevored in jo ubral proti staremu skladišču. Imel je ključ od vrat, zakaj Tiger je bil najel to skladišče in ga izročil Rogersu v oskrbo.

Medtem ko je še obračal ključ v ključavnici, ga je že dohitel Maščevalcu. Na svojo srečo je pa vendar še odklenil, preden ga je zgrabila dolga Maščevalcova roka. Bliskovito se je obrnil in skušal za seboj zaloputniti vrata. Ker se mu pa ni posrečilo, je na slepo skočil v temo.

Na drugi strani dolgega skladišča so bila še druga vrata, držeča na visoko obzidano dvorišče. Naglo je odprl ta vrata — tedaj ga je pa zdajci obsla resilna misel. Namesto

KRIMINALNI ROMAN * NAPIŠAL GEORGE GOODCHILD. PREVEDEL Z. P.

Skrivnostno znamenje

da bi skočil na dvorišče, je smuknil za velik zaboj in čakal. Nena-dejano je šinil pramen svetlobe iz Maščevalcove žepne svetilke po skladišču in obstal na zadnjih vratih.

Maščevalcu se je kradoma bližal; v levici je držal električno slepico, v desnici pa napeti revolver. Predvidno je odbutnil vrata nastežaj in posvetil v dvorišče. To priloznost je Rogers brž izbral. S čudovito naglico je sunil Maščevalca na dvorišče in zaloputnil vrata za njim. Skoraj v istem trenutku je tudi že zasunil veliki zapah. Zmagoslavno se smehljaje je prižgal luč in si globoko oddahnil. Čeprav je bil veliki zapah tako močan, da bi vzdržal še tako močan pritisk, se je hotel Rogers povrh zagotoviti še za vsak primer... S potnim celom je opravljal težko delo: skotalil je vse velike in težke zaboje pred vrata in jih skladal drugega vrh drugega. Naposled si je zadovoljno pomel roke in se, žvižgaje si poskočno popevčico, napotil proti Tigrovemu domu, da mu sporoči veselo novico...

Anton Dubois je spal spanje krivčnika, ko se je zdajci razleglo po vsej hiši oglušujoče brnenje električnega zvonca. Nekaj sekund pozneje je že potrkalo na njegove duri — in hišnik mu je sporočil, da hoče Rogers pri priti z njim govoriti.

»Ali je pijana ta goba pijanska, da me sredi noči budi?« je robantil Tiger.

»Ne zdi se mi, gospod. Rekel je samo, da je zadeva neznansko važna.«

»Naj pride; tri sto kosmatih! Toda navijem mu ušesa, če me je zbudil za prazen nič!«

Rogers je stopil v sobo in ves živčen vrtel klobuk med prsti. Tiger ga je čez debelo puhasto odejo mermal z zaničljivim pogledom.

»Strela z jasnega, Rogers, ali ste znoreli, da zvonite kakor ob hudi uri? Saj ste zbudili vso sosesčino.«

»Veste... veste... ulovil sem ga... v kletko sem ga ulovil!« je hlipal zasopli Rogers.

»Ulovili? Hudiča! Koga ste ulovili?«

»Maščevalca!« je zmagoslavno vzkliknil Rogers.

Kakor da bi strela tresčila vanj, je skočil Tiger pokonci. Ni in ni mogel verjeti svojim ušesom.

»Šale zbijajte v krčmi! S pijanci se ne bratim!« je rohnel Tiger.

»Trezen sem in pri pameti. Srečal sem ga blizu igralnice — in

bežal je za menoj ko sama strela. Zdi se, da mu je kdo kaj izdal, zakaj bil je besen ko podivjan bik. Še samokresa nisem imel pri sebi — on pa repetirno pištolo! Da, da, pošteno sem moral brusiti pete...«

»Kar vidim vas, junak klateški!« se je norčeval Tiger.

»Le brijte norce, toda rečem vam, da je bilo zares nevarno. V pristanišču mi je bil že tik za petami. Brž sem smuknil v naše skladišče — in že sem ga imel v pasti.«

»Ali hočete zares in resnično trditi, da imate Maščevalca ujetega in pod ključem?« je nejeverno vprašal Tiger.

»Saj poznate naše obzidano dvorišče pri skladišču? Tisto, ki je po navadi polno praznih zabojev? No — tam notri ga imam! Zasunil sem zapah na vratih in nametal pred vrata celo skladišnico polnih zabojev in vreč. Tam je tičica na varnem. Tako na varnem kakor miška v mišnici!« je s povzdignjenim glasom besedoval Rogers in v očeh so se mu utrinjali zmagoslavni bliski.

»Ali je tudi zdaj na dvorišču še kaj zabojev?«

»Kvečemu eden, dva. Ptiček bi moral imeti peroti, če bi hotel čez zid. Ali se vam ljubi, da greva skupaj občudovati najinega jetnika?« je po domače vprašal Rogers, zakaj spriču tolikšnega uspeha se je nadejal, da bo smel odslej z gospodarjem občevati po prijateljsko.

Tiger se je malce namrdnil, pri-kimal in naposled vstal. Milostno je odpuštil Rogersu kalitev nočnega miru — seveda, če bo vse res, kar mu je povedal... Za važne zadeve ni poznal ure — in ta stvar je bila najvažnejša med najvažnejšimi.

Ze mesece in mesece si je prizadeval, da bi kakor koli že ujel Maščevalca, toda ves njegov trud je bil jalov. — In ta zelenec plašljivi bi naj bil slučajno zadel tarčo v črno?.. Neverjetno!

Sofer je moral pripeljati avtomobil pred vrata, toda Anton Dubois ga je velikodušno odslovil. Služnec je gospodarja visoko spoštovala, kajti menda se ji še sanjalo ni, da se ukvarja »monsieur Dubois« tudi z nečednimi kupcijami. Sam je šofiral veliki Daimler — in že čez nekaj minut je obstal na pristanišču, zakaj ulice so bile ob tej uri popolnoma prazne.

»Ne upam si misliti, da bi mi bil medtem ušel,« je naspol zase mrmral Rogers.

Naše zdravje

O BLJUVANJU

Bruhanje je opozorilo možganov na razne bolezni

Med najpogostejšimi znaki bolezni je bruhanje. Bruhanje je čisto prvi glasnik bolezni, prvi alarm organizma. Ni mogoče vsako bruhanje presojati enako. Pri različnih boleznih ima različen pomen.

Bruhanje nastane tako, da hrana, ki naj bi šla iz želodca v dvanajstnik in ostalo črevo navzdol, pride navzgor nazaj. Vhod in izhod želodca zapirata vratarja želodca, močne krožne mišice v votli v steni želodca. Pri pravilnem prebavljanju napolnjen želodec, potisne hrano pri zaprtih vstopu skozi izhodna vrata v črevo. Pri bruhanju ostanje zaprta izhodna dolnja vrata in odpro se gornja vhodna. Iz želodca v črevo prihaja hrana počasi, s pomočjo težnosti in valovanja želodčne stene. Pri bruhanju se v hipu izprazni želodec. Kdo ji da takšno moč? Pri bruhanju vzameta prepona in trebušno mišičevje želodec v precep in ga izprazni. Z nekaj krčevitimi sunki opravi svojo posel.

Običajno občutimo pred bruhanjem slabost bolečine v želodcu. Ta predznak bruhanja imenujemo zdravniški nauzeja. To nam je važen kačipot v razsojanju vzročnosti bruhanja in spoznavanja prave bolezni.

Najpogostejše bruhamo pri »pokvarjenem« želodcu. Pokvarjena hrana ali prenapolnjen želodec povzroči bruhanje. Pokvarjena jedila ali različne strupene snovi povzročajo polnokrvnost želodčne sluznice, sluznice žlezice povečavajo svoje izločanje do takšne mere, da obnem z vnešeno jedjo združijo sluznico tako, da ta ne zdrži več njihove jedkosti. Možganom sluznica sporoči, da je v nevarnosti zdravje prebavil in zdravje organizma. Rešilni ukrep možganov je v izpraznjenju želodca. Odpre se vhod in zapre izhod želodca, zdrži se trebušna in prepona muskulatura, ki skozi pripravljeno pot potisne nevarno vsebino.

Pri prenapolnjenju želodca (pri otrocih in lakotnih) prihaja dražljaj bruhanja iz prenatrjenega želodčne stene, ki tudi ni nevarna. Preden pride do take prenapolnosti želodca, da ga »raznese«, nastane v steni

želodca dražljaj, ki zopet možganom sporoči nevarno stanje. Bruhanje zmanjša napetost in reši ogroženo življenje.

Ne samo »pokvarjen« želodec, temveč tudi vse ostale želodčne bolezni se očutijo z bruhanjem. Nekatere v svojem začetku, druge kasneje. Želodčni katar, pobošen ali razširjen želodec, čir na želodcu, rak v želodcu, vsi ti povzročajo bruhanje. Obilnost, pogostnost in časovna razmestitev glede na hrano so važne posebnosti pri razsojanju vzrokov obolenja.

Črevesna kronična in akutna obolenja tudi dovedejo do bruhanja. Najpogostnejša sta čir na dvanajstniku in vnetje slepice.

Ledvične in jetrne bolezni povzročajo bolečine. Ledvični in žolčni kamni so zelo pogosti povzročitelji bruhanja.

Bolezni maternice in njenih priveskov privedejo do bruhanja. Nosečnost povzroči pri nekaterih materah neukrotljivo bruhanje.

Otrok nenavadno rad bruha. Bruhanje ima pri otroku velik diagnostičen pomen. Vsaka nalezljiva bolezen začne pri njem z bruhanjem. Pri davici in škrlatinki je prevažno spoznavni znak. Pri vsaki vročici bruha in skoraj vsako otroško bolezen spremlja bruhanje.

Pri boleznih žlez z notranjo sekrecijo pride do kroničnega bruhanja. Pri Basedow-goši, pri oboleni nadledvični žlezi se to sprevidi. Tudi pri bruhanju med nosečnostjo imajo vzročno vlogo žleze z notranjo sekrecijo, saj se takrat tako spremene in presnavljanje je pod njihovim vplivom popolnoma spremenjeno.

Povsod, kjer koli v organizmu oboli kak organ, lahko pride do bruhanja. Vsi organi so povezani med seboj in vsi so v harmoniji svojega delovanja po — možganih. Če oboli njim podrejen organ, posredno javijo bolniku v obliki bruhanja. Ali ne pride do bruhanja samo posredno, temveč tudi neposredno? Pri obolenju možganov samih ali njihovih odpravi pride do bruhanja. Bruhanje brez nauzeje, na prazen želodec. Pri temelju vsega življenja se

»Če se mu je to posrečilo, se kar pripravite!« mu je besno zažugal Tiger.

Ko sta stopila v skladišče, se je Tiger čudil skladiščni težki zaboj pred zadnjimi vrati. Niti slon bi jih ne mogel brez napora od-riniti.

»Tamle zadaj je miška!« je šepnil Rogers in pokazal s prstom na dvoriščno vrata.

»Rad bi si ga ogledal!« je po tihem dejal Tiger.

»Pazite, Maščevalcu je oborožen!« »Potlej bo pač treba opreznosti in zvijače!«

Stopil je k vratom in potrkal s palico nanje. Nič se ni ne zganilo ne oglasilo.

»Halo!« je zaklical Tiger.

Spet nič. Anton Dubois se je ugriznil v ustnice in očitačo pogledal Rogersa. Le-ta je položil prst na usta in namignil Tigru, naj stopi vstran od vrat.

»Potuhnil se je,« je šepnil. »Če stopiva po stopnicah navzgor, si ga bova lahko brez nevarnosti ogledala. Imenitno slepico imam v žepu.«

»Prav, potlej pa kar gor!« Splazila sta se po stopnicah gor in se znašla v velikem podstrešju. Rogers je stopil k oknu na levi in odprl oknice. Okno je gledalo naravnost na dvorišče. V temi so se medlo odražali obrisi postave, prežeče pred vrati.

Tiger je pomolil glavo skozi okno in prižgal slepico. Močan žarek je osinil Maščevalca in obstal na njegovi strahotni krinkli.

»Imenito!« je pohvalil Tiger svojega pomagača. »Dobro opravljeno delo! In te stene... najmanj dvajset čevljev so visoke!«

Krinka je nepremično bolščala v Tigra. In zdajci se je Anton Dubois zaničljivo zasmejal in zaničujoče ogovoril svojega smrtnega sovražnika:

»Zdaj vas pa imam naposled, kjer sem vas hotel imeti! Poskusite vendar uiti iz mišnice, če morete!«

Maščevalcu glas je zvenel čisto in mirno, ko je odgovoril:

»Čudim se, da ob tej uri še ne spite, Anton! Pojdite rajši v posteljo, preden se prehladite!«

»Odsel bom, kadar mi bo všeč. Policiji vas bom izročil, ko mi boste povedali, kje tiči Jukes. Tako dolgo pa sedite tam spodaj — in crknite. Meni je vseeno!«

»Za Jukesa ste v skrbeh? A tako. Dobro je spravljen in nič hudega mu ni. Priznati pa moram, da bodo obroki njegove hrane precej

bolezen po svoje izraža. Bruhanje ima drugačno sliko kakor sicer. Vnetje možganskih oken, tumorji v možganih povečavajo v lobanji notranji pritisk, ki draži center v bruhanju. Odpre se vhod, zapre izhod želodca. Prepona in trebušna muskulatura stiskata prazen želodec, prideče le malo sluzi, pomenešane z žolčo. Ker ni nauzeje, tudi bruhanje ni mučno.

Vidimo, da ni skoraj bolezni, ki bi ne mogla povzročiti bruhanja. Razumljivo nam je postalo to, odkar smo spoznali, da je bruhanje reakcija možganov na obolenja podrejenih organov ali pa obolenje njih samih. Ne podcenjujte bruhanja in ne zvrčate krivde zato vedno na pokvarjena jedila! Ne smatrate bruhanje za bolezen! Bruhanje je samo znak bolezni. Bolezen se more pravilno ozdraviti le, če jo pravilno spoznamo in če jo zgrabimo pri korenu. Z ozdravljenjem vzroka bolezni ozdravimo tudi njene znake in tudi bruhanje preneha.

Odgovor:

R. K. Vrhnik: Krvavitev iz maternice ima pa toliko vzrokov, da mi je samo po pisanju ni mogoče spoznati. Nujno je potreben zdravniški pregled. Ena glavnih nalog zdravstvenega prosvetljenega naroda je v tem, da vsaka žena, čim opazi, da čezmerno in neredno krvavi, zahteva strokovno zdravniško preiskavo. Naloga nas zdravnikov pa naj bo, da to omogočimo sleherni ženi, bogati ali revni. Cesar danes še ni, bo jutri!

Dr. Gajo.

»Družinski tednik« je pred kratkim odprl za svoje bralce posebno zdravniško rubriko; njeni namen je, svetovati in pomagati našim čitateljem v vseh zdravniških vprašanjih. Na tem področju prinašamo strokovne članke in odgovarjamo na vprašanja iz tega področja, v kolikor je mogoče nanje pisemno odgovoriti. Prosimo za stvarnost, kratkost in jasnost! Dopise naslavljaite na »Družinski tednik« (Naše zdravje), Ljubljana.

neredni, dokler mu ne bom mogel spet sreči.«

»Kje je, vas vprašam?«

»Ne daj Bog, da bi bil klepetav! Jukesovo bivališče je velika skrivnost.«

»Predrzi ste celo še zdaj!« je besno zavpil Tiger. »Bomo že videli, kako dolgo si boste tako samozvestno brusili kljun!«

Komaj je izrekel te besede, je divje zaloputnil oknice in odšel z Rogersom po stopnicah dol.

»Tu boste morali ostati,« je ukazal Rogersu. »Zdaj ga ne smeva niti za hip izpustiti iz oči. Pazite, Rogers, dobro pazite na vrata! Jutri zjutraj bova stražo menjala.«

Rogers kajpak ni bil kdo ve kako navdušen za nočno stražo, zakaj bal se je presenečen, ki jih je bil pri Maščevalcu vajen. Toda Tigru se ni upal ugovarjati. Zato je vdano privolil in sprejel iz Tigrovih rok nabit samokres.

Onstran vrat si je pa Maščevalcu belil glavo, kako bi se izmotal iz te hudo neprijetne in mučne situacije. Okrog in okrog same gole in visoke stene! V desnem kotu je slonelo nekaj desk in zabojnih letov. Revolver je bil njegovo edino orožje — in Tiger ga je lahko užugal s še hujšim orožjem: z lakoto!

Zdelo se je, da je bilo Jukesovo zdravje Antonu zelo dragoceno; prav gotovo pa ne iz dobrosrčnosti in človeškega sočutja, temveč zgolj zaradi tega, ker je bil edini človek na svetu, ki je resnično in res vedel, kako je bilo z Lushovim umorom.

Ponoči je hudo deževalo. Maščevalcu si je prislonil nekaj desek posevno ob steno, da se je obvaroval vsaj najhujšega pljuskaja. Hladno je bilo pa vendarle. Naposled se je začelo daniti in od zunaj so se zaslišali glasovi. Zgodilo se pa ni prav nič.

Ob desetih je Tiger spet prišel. Začel je pogovor iz okna dol, toda ostalo je pri samogovoru, zakaj Maščevalcu se ni ljubilo odgovarjati na njegove abotne opazke.

Sledila je druga, še strašnejša noč. Mraz, ki ni hotel odnehati, je ohromil jetnikove življenjske sile. Z žepnim nožem je sicer skušal zrahljati nekaj opek iz zidu, pa se mu ni posrečilo. Proti jutru ga je obsla pametnejša misel. V revolverju je imel deset nabojev, v žepu pa še dvajset zaloge. Med staro zabojno stvarino je našel debel zavojni papir in kose stare vrve.

Z nožem je začel počasi in po tihem dolbsti v lesena vrata primerno luknjo, neke tam, kjer je domneval zapah na drugi strani. Delo je bilo utrudljivo in dolgo-trajno. Naposled, ko je bil že ves upehan, je bila luknja v debeli hrastovini vendar že precejšnja.

Razdril je nabojne in stresel smodnik v izdolbljeno luknjo; le ščepec dragocenega praška si je prihranil. S tem preostalim smodnikom je natrl kos ovašene vrve — in si tako pripravil porabno zažigalno vrvo. Zataknil je zgornji konec te vrve v izdolbljeno luknjo in začel v izdolbino basati drobne kamence in nabojne kroglice, vmes pa masiti zmečkani zavojni papir in trske. Da bi bila izdolbina res tesno zamašena, je naposled z zarjavimi žebli, ki jih je našel med zavrženimi deskami, pribil čezno primerno deščico.

Razbijanje je imelo kajpak neprijetne posledice. Onstran vrat se je oglasilo tiho govorjenje — in Maščevalcu je moral na svojo veliko žalost ugotoviti, da sta za vrati najmanj dva človeka... Zdajci je slišal glas, ki ga ni mogel prisoditi drugemu kakor Tigru.

»Jukes! Strela z jasnega; odkod pa vi?«

Maščevalcu se je vgriznil v ustnice. Tako torej! In zdelo se mu je, da se mu je rešilna misel porodila prepozno. Kdo si ga vedi kako je Jukes pobegnul iz zaklenjene kleti? Maščevalcu je sprevidel, da ima zoper sebe najmanj tri ljudi.

Konček zažigalne vrve je bingljaj iz improvizirane mine. Vse je bilo pripravljeno; samo zažgati je bilo še treba! Toda čas se ni bil primeren... In sploh se je Maščevalcu zdelo dvomljivo, ali se bo razstrelitev sploh posrečila. Tudi glad in napor sta bila medtem že tako oslabila njegove moči, da je skoraj izgubil zaupanje vase. Da si spet opomore, se je zvlekel vstran od vrat in se opotekel vzdolž zidu.

27. poglavje

Jukes je sedel Tigru nasproti na zaboj. Najprej je bil že v Tigrovem stanovanju, toda tam mu je Siki, ki je odgonetel pisavo ukrajenih listin, povedal, da je gospodar v skladišču ob obali. Spotoma si je v okrepitve privoščil cel tučat šilčkov žganja — in je bil zdaj prav nevaren v tem vinjenem stanju.

»Kaj pa je bilo z vami prav za prav?« je vprašal Tiger.

Dalje prihodnjil

ŠPORTNI TEDNIK

Poletni odmor v našem športu. — Zanimiva športna konferenca v Ljubljani. — Nekaj športa od drugod po svetu

Na naših igriščih je zavladalo vseplošno mrtvilo. Še ono malo skromnih in preskromnih prireditelj, ki smo jim ulegli slediti zadnje tedne, je vzela vročina. Nikomur se že ni več ljubilo, najmanj pa igralcem, ki so terjali tudi svoje »počitnice« na savskem »produ«. Tako se je SNZ vdala in odredila za ves julij počitnice. S tem nismo mnogo zgubili in bomo morda v prvi polovici avgusta spet in s svežimi nadami posegli v razvoj stvari in dogodkov.

Tudi sicer ni v našem športnem svetu nikake razgibanosti. Sedaj bi morali plavalci na plan, pa se gibljejo le med stenami ilirijanskega bazena v bolj ali manj intenzivnem treningu; brez resnih sporedov, brez načrtov in zanesljivih terminov pred seboj je težavna reč držati skupaj tekmovalce, še teže jih je upreči v resen trening. Ta je pa neobhodno potreben za ohranitev kontinuitete kot mostu iz sedanjih nepravil v bodoče prilike. Naj se tega zavedajo vsi aktivni športniki, ne samo plavalci, in naj kljub vsemu ostanemo v resnem delu in naj se ne branijo naporov, ki so edini pogoj za bodoče uspehe.

V spremstvu tržaškega podsavca-ga tajnika Umberta Peterlinja je ta petek prišel v Ljubljano zastopnik italijanske zveze dott. Giovanni Mauro, v mednarodnih športnih krogih dobro znani italijanski športni delavec. Stopil je v stik z zastopniki Slovenske športne zveze in preko njih s predstavniki našega nogometnega športa; saj ga je sem privedlo v glavnem zanimanje glede naših nogometnih prikl. Konferenca je s predsednikom Slov. nogometne zveze dr. Kostom in z zveznim tajnikom, ki sta mu dala vse zahtevane informacije. S svoje strani je dal nekaj pojasnil, za katera je bil naprošen. Predvsem ga je zanimalo stanje našega vrhunskega nogometa, kakšna je trenutna forma moštva SK Ljubljane, kakšni so bili uspehi tega moštva v poslednjih tekmovalnih itd. Dobil je tudi nekaj splošnih pojasnil o naših nogometnih sodnikih, prav tako o sposobnostih in kapacitetah naših športnih igrišč. Glede prestopov igralcev v druge klube je pojasnil stališče italijanske nogometne zveze, po katerem prestop ni mogoč brez sporazuma s prizadetim klubom. Po tem stališču je presoditi razne kombinacije, o katerih smo tudi mi imeli priliko nekaj pov. dati. Na koncu si je zabeležil tudi željo tukajšnjih športnih predstavnikov, naj bi glede organizacije našega nogometnega športa ostalo zaenkrat pri sedanjem stanju. Najavil je še bližnji prihod predsednika CONI-ja (Italijanskega olimpijskega odbora), vrhovne športne instance v Italiji, ki bo stopil v stik z vsemi tukajšnjimi športnimi predstavniki, nakar se bodo v Rimu sprejeli dokončni sklepi glede organizacije športa v Sloveniji.

Zlasti v nogometnem športu je seveda tudi po ostalem svetu sedaj mnogo mrtvila in skoraj nič prireditelj. Povedali smo že zadnjič, da so že povsod vsiljeni letošnji nogometni prvaki. Preostale so še razne dopolnilne in kvalifikacijske tekme, pa nekaj prijateljskih.

Na Hrvaškem imajo polne roke dela z raznimi reorganizacijami. Sli so purgerji v goste k Rapidu na Dunaj in so nameravali popraviti tisti nedavni reprezentativni 1-5, pa v vlakih slet poraz, tokrat v razmerju 4-1. V pravo količino so si izbrali za protivnika zagrebške »akademike« in jih to nedeljo odpravili s 3-0. To bi tudi bilo v glavnem vse, kar bi se dalo povedati z one strani Sotle.

Borba za dvig v drugo nogometno ligo je postala med osmimi kompetenti zelo dramatična. V nedeljo so bili rezultati: Cavagnaro-Pro Patria 1-0, Si-racusa-Prato 3-0, Terni-Audace 2-1, Fiumana-Pescara 4-1. Vsa moštva na domačih igriščih so gladko zmagala. Ali sam položaj se je zelo zapletel. Tako imajo v prvi skupini vsi štirje klubi po dve zmagi in po dva poraza, torej enako število točk. V drugi skupini pa je Audace nekako že izločen, zato pa je povsem odprta borba med ostalo trojico. V teh vročih poletnih dneh bo borba za toliko zaželen prestop v višjo ligo še zelo vroča.

Tekmovanje juniorjev za državno prvenstvo je prispelo do samega finala. Med Tržičani in predstavniki tvornice Pirelli je bila potrebna tretja bitka. Na nevtralnem tleh v Vicenzi je zmagal Pirelli 2-0 in s tem postal eden izmed dveh finalistov. Lazio je imel v gosteh drobiž iz Napolija in ga v prvi tekmi gladko porazil 4-0. Ta naskok mu bo zadostoval najbrže tudi za povratno tekmo, tako da bo

(Nadaljevanje v 2. stolpcu)

KRAJEVNA VREMENSKA NAPOVED

OSNOVNI ZAKONI NAŠEGA OZRAČJA

Napisal prof. Marjan Čadež

5. nadaljevanje Aprilske vreme.

Končno si razložimo še naše znano t. zv. aprilsko vreme. V aprilu in deloma tudi v maju imamo pri nas priliko opazovati značilno nestanovitno vreme. Vsak čas nas lahko zaloti večji ali manjši nalič, takoj nato se zopet zjasni, na kar nas more presenetiti celo sneg in sodra. To vreme je v živem nasprotju z jesenskimi in je za 24-urno napoved zelo neugodno.

Vzrok aprilemu vremenu najdemo v hladni atmosferi in v segrevajočem se zemeljskem površju. Tako je ozračje že dan močno labilno in s tem ugodno za razvoj najrazličnejših vertikalnih vetrov in oblakov. — Obratno je v jeseni ozračje od poletja še segreto. Zato je v splošnem močno stabilno. V jesenskih mesecih imamo na primer večkrat najlepše dneve, to je one redke v letu, ko ne opazimo na nebu ves dan niti enega oblaka.

Za zaključek naj navedemo še nekaj splošnih pripomb k napovedovanju vremena in naj posebej opozorimo na dejstva, katera ne smemo pri napovedovanju nikoli pozabiti.

Vpliv meseca na vreme je neznan in ga z navadnim opazovanjem sploh ne moremo opaziti. Splošno je pri nas zakoreninjeno mnenje, da sledi po izpremembi lune izprememba vremena. Meteorolog Pernter je poleg drugih pokazal, da je neutemeljeno tako nazoriranje. Tudi na tem mestu lahko opozorimo na nekaj, kar bo marsikomu omajalo ogle, ki ga ima luna kot vremenski prerok.

Ker je pri nas vreme zelo izpremenljivo in navadno dočakamo izpremembo vsaj v teku enega tedna, je verjetnost velika, da se izpremeni vreme tedaj kot luna ali pa vsaj v enem izmed bližnjih dni. Ker se velikodušno prezre en dan ali dva, ostane luna neskaljena.

Nadaljevanje s 1. stolpca

Šla na koncu borba med Lazijem in Pirellijem.

Od vseh športnih panog so v teh nedeljah še najbolj aktivni in delavni kolesarji. Ne samo v Italiji, tej klasični deželi kolesarstva, temveč povsod po Evropi. Prireditelj je nič koliko, da ni pregleda brez nje. V Italiji se je poslednji teden največ razpravljalo o krožni dirki okoli Lombardije s startom in ciljem v Milanu. Proga meri dobrih 522 km in jo je bilo treba prevoziti brez oddiha v enem samem zaletu, ki je imel trajati šestnajst do osemnajst ur. Med 49 tekmovalcev je prvi rezal cilj Bini Aldo, ki je potreboval za vso progo 16 ur, 23:17 minut, ali povprečno 31.852 km na uro. O. C.

LJUBEZEN NA PRVI OGLAS

NAPISAL W. LICHTENBERG

Po dolgem omahovanju in težkih bojih se je bil Wolfgang Seebusch naposled odločil, da bo dal v časopis življenjski oglaš. Takole je napisal: »42leten boljši vdovec brez otrok, premožen, muzikalen, želi resnega znanja s prav takšno damo, ne starejšo od 35 let.«

Gospod Seebusch je čakal dva dni in ugibal, kakšne ponudbe bo dobil. Tretji dan je dobil kopico pism. Med njimi je bilo nekaj resnih, nekaj površnih, nekaj je bilo prav prijetno napisanih. Vendar je Seebusch takoj uganil, da si med ponudnicami niti ene ne bo izbral. Najbolj neokusno se mu je zdelo še pismo z odtiskom firme: Mednarodna ženitvena posredovalnica Hymeneja, lastnica Dorothea Tieckova. Seebusch se je to pismo že zaradi svojega zunanje okvira tako zamerilo, da se je takoj odločil, da ga neprebrano vrže v koš. Naposled se je pa le dal premotiti svoji radovednosti in je pismo kljub dobremu namenu odprl. Bral je:

»Spoštovani gospod! Gotovo se boste ustrašili in razjezili, da vas celo tako imenovani ženitveni urad nadleguje. Prosim, samo nekaj trenutkov krotite svojo nejevoljo! Morda mi boste bolj zaupali, če vam izdam, da sem tudi jaz vdova in si služim kruh s posredovanjem porok. Pomislite predvsem, dragi gospod, da je poroka hazardna igra, čeprav je sklenjena iz ljubezni. Zakaj tudi vi ne bi poskusili sreče s takšno hazardno igro? Zakaj je ne bi zaigrali na moji igralni mizi? Poslušajte moje ponudbo. Jutri popoldne ob petih pridite v kavarno Esplanado in poiščite mizo, na kateri bo stala vaza

Zaupati stoletnemu koledarju je prav tako brezsmiselno! Na vreme pravi namreč nešteto vzrokov, ki jih napovedovalci prejšnjih časov nikakor niso mogli predvideti. Med te vzroke spadajo predvsem njihov slab vpogled v ustroj vremena, dalje pozneje pojavljene motnje kot so to sončne pege, vulkanski izbruhi, močne detonacije in potresi. Vse to bistveno vpliva na vreme in vremenska napoved za daljšo dobo je brezsmiselna.

Za dobre vremenske napovedovalce se smatrajo v splošnem najvišji oblaki, t. zv. cirri. Ti oblaki se razprostirajo v zapornih plasteh blizu meje troposfere — v višinah 7000 do 15.000 metrov. Spadajo med najvišje oblake, sestavljajo jih snežni kristali in so zelo nežnih mrežastih oblik snežnobele barve. Često se v njih pojavlja okoli sonca ali lune velik svetel obroč, imenovan halo, v katerem moremo opazovati podnevi tri svetle točke, t. zv. sosonce. Prevladuje mnenje, da so cirri znanihi slabega vremena.

Res so cirri često v zvezi s slabim vremenom. Vzrok za to najdemo v tem, da jih redno opazujemo okoli vsake depresije, največ na prednjih, t. j. na zahodnih straneh. Ko se torej približajo cirri našim krajem, že sklepamo, da je v bližini depresija in da nam bo naklonila slabo vreme, če se nam bo le dovolj približala.

Vsekako pa naj vemo, da zgoščevanje cirrov preko celega neba, ki more biti celo tako močno, da postanejo oblaki temne barve, navadno ne prinese padavin temveč vsaj začasno zjasnitev. Vzrok tega pojava še ni popolnoma raziskan in zato ne moremo podati njegove razlage. — Iz opisanih cirrov začne sicer padati slabit sneg, a se posebno v toplih letnih časih pri padanju posuši.

Končno naj opozorimo še na dve stvari. Prvič na izpremenjen čas, ki je sedaj pri nas vpeljan. Lahko nas zavede predvsem pri napovedovanju neviht. Sonce stoji po tem času najvišje in torej najmočnejše pripeka šele ob 13. uri. Zato nas slaboten razvoj kopa: ti oblaki v kratkem dopoldanskem času ne sme premotiti in ne predvidevamo samo rajd tega za dolge popoldne breznevihtno vreme.

Drugič opozarjamo na dejstvo, znano že nad 250 let, da kaže zračni tlak neko valovanje in sicer da doseže zračni tlak vsako dopoldne in vsak večer dosti višje stanje, kot zgodaj jutraj in popoldne. Seveda tega valovanja ne moremo vedno opaziti, moti ga v splošnem močno izpreminjanje zračnega tlaka, kar povzroča tofjotjo reže depresije. Zal se moramo tudi tu sklicevati na račun, ki so ga prvi izvedli veliki matematik Laplace in meteorologa teoretika Margules in Bartels. Iz njihovih izpeljav je razvidno, da povzroča enolično valovanje zraka sonce in izpreminjanje tempera-

z belo rožo. Dama, ki bo sedela za mizo, sem izbrala sama in sem prepričana, da vam bo ugajala. Če vam pa dama že na prvi pogled ne bo všeč, potem pojdite mirno dalje in dama bo po četrturnem čakanju sama od sebe odšla. Kakor torej vidite, ne boste imeli nobenih sitosti, vsa zadeva bo ostala strogo diskretna. V upanju, da vas bom smela jutri popoldne pozdraviti v kavarni, vas pozdravljam

Dorothea Tieckova,
mednarodna ženitvena posredovalnica

Seebusch se je seveda za trdno odločil, da ga drugi dan popoldne ne bo v kavarno. Kakor zmerom je pa tudi tokrat podlegel svoji radovednosti in točno ob petih vstopil skoz glavni vhod v kavarno. Sprva je sramežljivo zaprl oči, misleč, da je dama z belo rožo sedla prav k mizi ob vratih, da bi takoj obrnila njegovo pozornost nase. Ko je pa odprl oči, si je ves nesečno lahko zatrdil, da dame z belo rožo ni blizu.

Gospod Seebusch je zdaj nekoliko bolj pogumno koračil po kavarni in naposled na eni izmed najbolj skritih miz v kotu zagledal majhno vazo z belo vrtnico. Smešno. Že ta majhna skromna vrtnica mu je bila simpatična. Seebusch si je namreč v svoji domišljiji predstavljal, da bo na mizi označene dame zagledal veliko orhidejo ali kaj podobnega. Hitro se je skril za stebel, ker si je pač hotel damo nekoliko pobliže ogledati in ker tudi ni imel dovolj poguma, da bi kratko in malo stopil k njej.

»Ljubka! Zelo ljubka!« si je moral takoj priznati gospod Seebusch. Prav za prav kaj takšnega sploh ni pričakoval. Dama je imela krasne plave, lahno nakodrane lase in gospod Seebusch je takoj uganil, da so lasje celo naravnati. Imela je prijeten obraz in lepe, resne oči. Poleg tega je imela

ture čez dan. To valovanje je močnejše v jasnih dneh in poleti. Pri nas znaša razlika med najvišjim in najnižjim stanjem poletja povprečno nekaj več kot 1 mm, pozimi pa nekaj več kot 1/2 mm.

Opisano dejstvo je važno, kajti padanje zračnega tlaka v popoldanskih in najbolj zgodnjih jutranjih urah, še ni potreba, da je v zvezi s poslabšanjem vremena.

KONEC

Vesel in veder človek

Med vsemi narodi na svetu so veseli in vedri ljudje ter čemerni in žalostni. Takšni, ki sleherni. še tako neprijetno dogodivščino gledajo z veselo strani in si pri slehernem nevesnečnem doživljanju mislijo: dež za soncem mora priti... In takšni, ki za sleherni. še tako majhno nevesnečnost ali celo brez vzroka godrnjajo, grdo gledajo in s svojo sitnostjo še druge nadlegujejo. In že pogovor pravil, da je veseliga človeka še Bog vesel!

Ze slavni francoski pisatelj Renan (1823—1892) je nekoč dejal:

»Vedrost je najgloblja filozofija vseh narodov na svetu. Življenje hitro mine in velika neumnost je, da se človek muči s skrbmi in pozablja lepo, prijetno in vedro stran življenja. Kdor je vesel, nasmejan in dostopen za šalo, je v resnici modrijan!«

Veselosť in vedrost srca in duše sta v resnici izmed največjih darov, ki jih narava daje ljudem. Vesel človek ne bo nikoli optimist, nikoli ne bo v življenju klonil. Vesel človek bo zmerom našel izhodišče iz težavnega položaja. Ker zmerom meni, da utegne biti jutrišnji dan še slabši od današnjega.

Razen tega vesel človek ni samo sam srecen, temveč ima še to dobro lastnost, da še svojo okolico osrečuje. Vesel in veder človek zmerom stremi za tem, da bi svoje razpoloženje vili tudi svojim bližnjim. Tako pogosto napravi velike usluge, česar pa večina ljudi ne zna ceniti.

Ze nemški pisatelj Bierbaum (1865 do 1940) je rekel:

»Humor je tu tudi takrat, kadar se človeku ne bi bilo treba smejati. V tem je pa tudi vsa skrivnost človekove vedrine: smejati se tudi takrat, ko nikomur ni do smeha, ko so vse okrog vas zaskrbljeni in žalostni ljudje. Ni umetnost biti vesel z veselim človekom. Razveseliti žalostne in nerazpoložene — to je pa umetnost!«

Ljudje se tako različno znajdejo v podobnih položajih, tako različno, kolikor je različnih ljudi na svetu. Veder človek gleda, tudi kadar ga nezgoda doleti, v tem nekaj smešnega, medtem ko sitnež iz vse vzrok za jezo in godrnjanje tudi v šali. Za humor in vedrost je potrebna dobrota, duša mora biti čista sleherne hudočije in zlobno-

sti. Saj dobro vemo, da je veder človek skoraj zmerom dobičina. Veder in vesel človek ni nikoli hudoben.

Veliki ljudje so že od nekdaj ljubili humor. In veliki ljudje so dobronikli človeštva. Sleherno delo, sleherna njihova misel je namenjena v blagor človeštva. Politiki in državniki, ki so se znali smejeti in pripovedovati duhovite anekdote, so imeli zmerom več uspeha kakor pa drugi, strogo resni.

Bivši predsednik Združenih držav Coolidge je nekoč dejal, da se ima za svoj uspeh v politiki zahvaliti samo svoji vedrosti, ker se je zmerom znal sladko nasmejati in je s svojim smehom okužil tudi druge.

Zato velja pravilo: vesel in veder človek je popoln umetnik v življenju. Seveda ne morete kar čez noč postati »umetnik življenja«. Vsekako pa lahko postanete s časom. Pri sleherni nevesnečnosti si dopovedujete, da ni nič hudega in glejte sleherni stvar s humoristične strani. Seveda je nesreča včasih takšna, da pri najboljši volji tega ne morete. Kljub temu se pa tudi takrat premagujte, da ne boste kazali kislega obraza in skušajte to dopovedati tudi svojim bližnjim.

D. J.

MALI OGLASI

CVETLIČNI MED in in medic dobite najceneje v Medarni. Ljubljana, Zidovska ul. 6

„REALITETA“

zavod za kupoprodajo nepremičnin je samo v Ljubljani
Prešernova ul. 54/L. Tel. 44-20

Premog-Koks-Drva

RESMAN LOJZE - Ljubljana
Cesta 29. oktobra (Rimska) št. 21
telefon 44-90

FR. P. ZAJEC

IZPRAŠAN OPTIK IN URAR

LJUBLJANA, sedaj Stritarjeva ul. 6
pri Irančičkanem mostu

vsakršna očala, daljnogledi, loponeti, barometri, hygrometri, itd. Vse na izbiru ur. zlatarstva in srebrnine. Samo kvalitetna optika. Cenik brezplačno

Zenitvena posredovalka je pa mirno sedla za mizo in izzivalno, pa tudi v svesti si zmagale Seebusch. Seebusch je molčal kot grob in ji hotel s tem pokazati, kako zelo je nezahelena in kako ju moti. Dorothea Tieckova je sicer hotela načeti neki neokusen pogovor, potem je pa takoj spet umolknila, videč, da ni nobenega odziva. Naposled je vzela iz torbice rdečilo in puder in se nališpala. Seebuschu je bilo to še najbolj zoprno.

Nazadnje se Seebusch ni mogel več premagati in je zašepetal svoji zlatolasi sosed: »Kaj hoče ta zoprna oseba? Kdo jo je poklical? Zakaj naju moti?« Dama se je prestrašila in namignila Seebuschu, naj vendar za božjo voljo molči. Zenitvena posredovalka je pa Seebuschovo opazko prav gotovo slišala, kajti že naslednji trenutek se je užaljeno dvignila in dejala: »O prosim, nočem vaju motiti. Če vam ne ugajam, lahko spet grem.« Potem je odšla iz kavarne kakor užaljeno božanstvo.

Mučna tišina je zavladala med Seebuschem in njegovo sosedo. Naposled je lepa dama pretrgala molk in vprašala vsa blede: »Za božjo voljo, zakaj ste jo tako užalili? Ali vam sploh ne ugaja?« Seebusch je pa dejal olajšano: »Saj ni važno, ali mi ugaja ali ne. Glavno je, da mi vi ugajate. In vi ste mi neskončno všeč.«

»To je pa res škoda,« je po kratkem molku dejala lepa dama. »Jaz sem namreč Dorothea Tieckova; in dama, ki ste jo tako užalili, sem vam izbrala za nevesto. Zal se je nekoliko zakašnila.«

Potem naša znanca dolgo, dolgo nista več spregovorila niti besede. Se nato je Seebusch prijel svojo sosedo za roko in dejal smehljaje se: »Potem se, prosim, več ne trudite. Prepričan sem, da sem že našel pravo...«